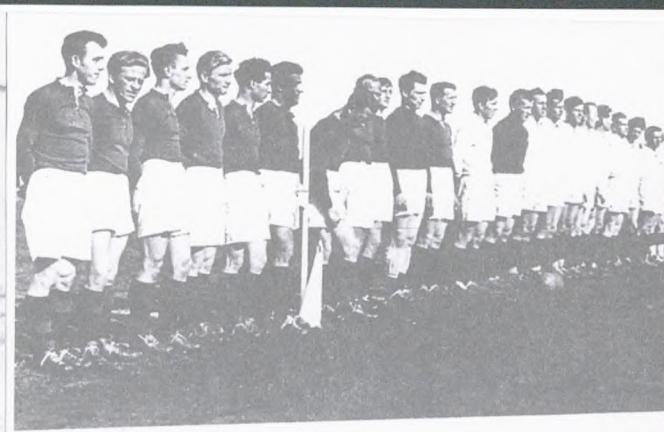

Jan Eljaszewicz

Z dziejów ruchu sportowego w Pruszkowie w latach 1916-1974

**Z dziejów ruchu
sportowego
w Pruszkowie
w latach
1916-1974**

Jan Eljaszewicz urodził się 29 października 1941 roku w Warszawie. Jako dziecko przeżył Powstanie Warszawskie i pobyt w obozie Dulag 121. Po ukończeniu w roku 1954 szkoły podstawowej w Milanówku nic przyjęto go, mimo zdania egzaminów, do Technikum Mechanicznego w Ursusie. Podjął naukę w Zasadniczej Szkole Kolejowej w Pruszkowie, po ukończeniu której otrzymał nakaz pracy w Warsztatach Głównych PKP – późniejsze ZNTK w Pruszkowie. W 1962 roku ukończył szkołę średnią wieczorową w pruszkowskim Technikum Budowy Obrabiarek.

Powołany do odbycia służby wojskowej nie mógł rozpocząć studiów, pomimo ukończenia tzw. „kursu zerowego”. Po wojsku aż do przejścia na emeryturę pracował w ZNTK m.in. na stanowisku kierownika Oddziału Spraw Obronnych, komendanta Zakładowej Straży Pożarnej, kierownika kancelarii tajnej. Przez całe życie zawodowe, a także później, udzielał się społecznie m.in. w pracach nad pomnikiem na terenie obozu Dulag 121, do którego wykonał projekt i wyrzeźbił napisy oraz elementy plastyczne. Odsłonięcie pomnika miało miejsce 28 kwietnia 1990 r.

Jedną z wielu pasji Jana Eljaszewicza jest rzeźbiarstwo i tkanie gobelinów. We wrześniu 2015 roku miała miejsce wystawa jego prac w Miejskim Ośrodku Kultury w Pruszkowie. Projektował także sztandary, proporcezyki i znaczki klubowe dla klubu HDK-ZNTK oraz „Znicz” Pruszków.

Jan Eljaszewicz

**Z dziejów ruchu
sportowego
w Pruszkowie
w latach
1916-1974**

Książnica Pruszkowska
im. Henryka Sienkiewicza
2015

Copyright © Jan Eljaszewicz, 2015

Copyright © for this edition by Książnica Pruszkowska im. Henryka Sienkiewicza, 2015

Fotografie zamieszczone w książce pochodzą z archiwum Autora

Projekt okładki: *Michał Bernaciak*

Redakcja i korekta: *Zespół*

Skład i łamanie: *Beata Włodarczyk*

Organizacja produkcji: *Rachocki i S-ka, Pruszków*

Publikacja została sfinansowana przez Urząd Miejski w Pruszkowie

ISBN 978-83-62144-37-2

Wydanie pierwsze

Książnica Pruszkowska im. H. Sienkiewicza

ul. Kraszewskiego 13

05-800 Pruszków

tel. 22 758 47 39

tel./fax 22 730 10 80

e-mail: ksiaznica_pruszkowska@biblioteka.pruszkow.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Rozdział I	
Początki ruchu sportowego w Pruszkowie	11
Rozdział II	
Pierwsze lata działalności RKS „Znicz”	15
Rozdział III	
Rok 1937 – czas rozłamu.....	21
Rozdział IV	
Okres okupacji hitlerowskiej.....	27
Rozdział V	
Lata odnowy ruchu sportowego w Polsce i w Klubie Sportowym „Znicz” w Pruszkowie.....	31
Rozdział VI	
Działalność sportowa w poszczególnych sekcjach	39
Rozdział VII	
Jubileuszu 50-lecia działalności klubu KS „Znicz”	95
Zakończenie	107
Załączniki:	
Kalendarium RKS i KS „Znicz” w Pruszkowie	111
Prezesa RKS i KS „Znicz” w Pruszkowie w latach 1923-1973	113
Skład Zarządów RKS i KS „Znicz” w latach 1928-1939	114
Skład Zarządu Klubu Sportowego „Znicz” w Pruszkowie” w roku 1973	116
Statut Robotniczego Klubu Sportowego „Znicz” w Pruszkowie	117
Instrukcja do regulaminu	120
Bibliografia.....	123

Używane w książce skróty organizacji sportowych i instytucji państwowych

- APR – Autonomiczny Podokręg Robotniczy [w niektórych źródłach RPA – Robotniczy Podokręg Autonomiczny]
- KS – Klub Sportowy
- LO – Liga Okręgowa
- PKP – Polskie Koleje Państwowe
- RKS – Robotniczy Klub Sportowy
- TKKFiT – Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej i Turystyki
- TUR – Towarzystwo Uniwersytetów Robotniczych
- WOZPN – Warszawski Związek Piłki Nożnej
- WRSKO – Wojewódzkie Rozgrywki Stowarzyszeń Kulturalno-Oświatowych
- ZG ZZK – Zarząd Główny Związków Zawodowych Kolejarzy
- ZRSS – Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych
- ZZK – Związek Zawodowy Kolejarzy

WSTĘP

Sport to jeden z piękniejszych rozdziałów w życiu naszego narodu. Pierwsze lata niepodległości państwa polskiego to początek rozwoju życia sportowego w Polsce. Należy jednak pamiętać, że próby organizowania ruchu sportowego na ziemiach polskich podejmowano już pierwszych latach XX wieku.

Dzieje Robotniczego Klubu Sportowego „Znicz” w Pruszkowie są znaczącym i ważnym wycinkiem historii polskiego robotniczego ruchu sportowego. Powstające jeszcze w latach poprzedzających wybuch pierwszej wojny światowej robotnicze organizacje sportowe, działające wprawdzie tylko terytorialnie i dla potrzeb niewielkich środowisk, spełniały ważną rolę w podnoszeniu poziomu ogólnej zdrowotności, umożliwiając młodzieży i starszym uprawianie sportu, organizując zdrowy wypoczynek po pracy. Jako organizacje typu sportowego były nosicielami idei wspólnoty robotniczej, nieobce były im też idee narodowo-wyzwoleńcze. Właśnie wtedy powstały pierwsze sportowe organizacje robotnicze. Na terenach Łodzi zaczęło działać Robotnicze Towarzystwo Sportowe „Widzew” (rok założenia 1910), w Warszawie Robotniczy Klub Sportowy „Marymont” (rok założenia 1911). Organizacje tego typu zawiązywały się i działały w większych skupiskach robotniczych. Na przykład – Robotnicze Towarzystwo Kulturalno – Oświatowe „Siła” powstało na Śląsku Cieszyńskim. W 1921 roku RKS „Widzew” i „Marymont” wznowiły swoją działalność; powstały RKS „Lwów” i RKS „Legia” Kraków. Dwa lata później zaczęły działać RKS „Grafik” we Lwowie, RKS „Landa” na warszawskiej Woli oraz RKS „Skra” Warsza-

wa. W początkowym okresie budowy kraju wyraźnie zaznaczyła się – w odniesieniu do kształtowania poglądów społeczeństwa – dwukierunkowość. Powstają dwa nurty ideowe i społeczne: robotniczy i inteligencki. Podobne zjawisko wystąpiło w szeroko rozumianej działalności sportowej, bowiem sport podzielił się, ujmując rzecz ogólnie, na robotniczy i inteligencki (elitarny). Ukierunkowanie to wynikało z przynależności, poglądów politycznych oraz zasobów materialnych klubowej młodzieży. Wiedzano wprawdzie w Polsce o założeniu Socjalistycznej Robotniczej Międzynarodówki Sportowej (Lucerna – rok 1920), a następnie Czerwonej Międzynarodówki Sportowej (Moskwa – rok 1921) jednak ich wpływ na powstanie i organizację sportu robotniczego w Polsce był niewielki. Na początku działalności tego ruchu jego głównym celem było zapewnienie młodzieży robotniczej zdrowego wypoczynku, wyzycia się i rozrywki. Tego nie mogły dać jej kluby elitarne, do których przynależność ograniczały często obwarowania związane z etykietą towarzyską, pochodzeniem i warunkami materialnymi.

Doniosłą rolę w rozwoju sportu robotniczego odegrał Związek Zawodowy Kolarzy współpracujący ze Związkiem Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych (ZRSS). Pierwsze kolarskie kluby sportowe zawiązują się w Polsce w latach 1922-1924 we Lwowie, Nowym Sączu i Tarnowie. W roku 1927 powstaje w Warszawie klub RKS-ZZK Warszawa Wschodnia, a w roku następnym klub w Piotrkowie. Bardzo szybki rozwój organizacji sportu robotniczego przy kołach ZZK obserwujemy w roku 1932. Powstały wtedy takie kluby sportowe jak:

- RKS ZZK „Ruch” – Brześć,
- RKS ZZK „Zagłębie” – Dąbrowa Górnicza
- „Naprzód” – Ostrów Wielkopolski
- „Ruch” – Piotrowice
- „Ruch” – Strzemieszyce
- „Zryw” – Zagórz
- „Tempo” – Ostrołęka
- „Siła” – Koluszki, Poznań
- kluby w Krośniewicach, Siedlcach, Krakowie, Jarocinie

Wymienione kluby mimo pomocy protektora w postaci koła ZZ przeżywały duże kłopoty wynikające z trudnej sytuacji finansowej, niedostatku wykwalifikowanej kadry instruktorskiej, odpowiednich

urządzeń i obiektów sportowych. Te czynniki poważnie skomplikowały życie ich działaczom. W klubach elitarnych młodzi ludzie – o niskich kwalifikacjach zawodowych, mało zarabiający lub bezrobotni – zwłaszcza uczniowie – nie znajdowali odpowiedniego klimatu i atmosfery sprzyjającej uprawianiu sportu, realizacji własnych zainteresowań i uzdolnień. Ogromną barierą do uprawiania sporu w tych klubach były wysoka składka członkowska oraz konieczność ponoszenia kosztów związanych z zakupem niezbędnego sprzętu do uprawiania wybranej dyscypliny sportu. Dlatego też przeciwwagą w tej sytuacji stanowiły robotnicze kluby sportowe.

W oparciu o zebrane materiały, dotyczące głównie klubu RKS „Znicz”, starałem się ustalić czas i okoliczności powstania zorganizowanego ruchu sportowego w Pruszkowie. Gromadzenie tych materiałów rozpocząłem na początku lat sześćdziesiątych minionego wieku. Pierwsze z nich były pokłosiem wielu rozmów, uzyskane informacje potwierdzałem na piśmie, o ile dotyczyły osób, o których rozmawialiśmy. Moimi rozmówcami byli przyjaciele, współpracownicy, koledzy z pracy m.in.: Franciszek Raczyński, Kazimierz Biernat, Edward Kurzela, Kazimierz Roszkowski, Sylwester Szurgot, Waław Stochlak, Włodzimierz Kuzin, Franciszek Kaszper, Czesław Ciesielski, Tadeusz Krawczyk, Waław Mędrak i Stanisław Kotlarski. Większość z nich uczestniczyła bezpośrednio w życiu sportowym klubu będąc zawodnikami sekcji, działaczami lub sympatykami. Od nich oraz od innych osób, byłych sportowców klubu – lub od ich rodzin – pozyskałem (obecnie już historyczne) pamiątkowe zdjęcia ukazujące życie sportowe w mieście w tamtych latach.

Będąc jednym z organizatorów uroczystości jubileuszu obchodów 50-lecia klubu KS „Znicz” w Pruszkowie, zorganizowanych w Domu Kultury Kolarza, wyeksponowałem zebrane pamiątki na wystawie zlokalizowanej w holu kinowym. Po jej zakończeniu zdjęcia wraz z pamiątkowymi dokumentami zostały złożone w izbie pamięci klubu, w regale, służącym eksponowaniu trofeów i pamiątek w postaci pucharów, dyplomów, odznaczeń, pamiątkowych upominków przekazanych przez inne kluby, proporczyków oraz znaczków. Znajdowały się tam również inne pamiątki uzyskane przez zawodników, a także trofea i dyplomy za zajęcie punktowanych miejsc w zawodach sportowych.

Kolejnym źródłem wykorzystanym w niniejszym opracowaniu są informacje prasowe na temat działalności poszczególnych sekcji sportowych klubu, jak też wydawane niekiedy obszernie sprawozdania dotyczące organizacji, zamierzeń i uzyskiwanych wyników. Do tego celu wykorzystałem wyłącznie te materiały, które zawierały wiele cennych informacji i danych o działalności RKS „Znicz”. Należą do nich m.in. takie czasopisma jak „Stadion”, ukazujący się w latach 1927-1932, „Przegląd Sportowy” z lat 1928-1939, „Kolejarz”, „Związkowiec” i inne. Dla potrzeb niniejszej publikacji uzyskałem zgodę na zamieszczenie otrzymanych od przyjaciół odbitek niektórych dokumentów.

Jest to moje drugie opracowanie dotyczące „Znicza”. Pierwsze zostało znacznie okrojone przez ówczesną cenzurę do rozmiarów broszurki. Nie wyrażono zgody na podanie nazwisk wielu działaczy klubu i zawodników. Nie wyrażono zgody na dołączenie do tekstu załączników i zdjęć. W tej książce szczególnie eksponuję działalność poszczególnych sekcji sportowych klubu dokumentując ich działalność fotografiami. W miarę możliwości podaję nazwiska osób znajdujących się na zdjęciach. W mniejszym stopniu zająłem się kwestiami kulturalno-oświatowymi. „Znicz” od początku działalności za główne cele – zgodnie z opracowanym regulaminem – przyjął zapewnienie młodzieży, bez względu na status społeczny, zdrowego wypoczynku, możliwości wyżycia się w sporcie, znalezienia rozrywki, a wreszcie uzyskania satysfakcjonujących wyników sportowych. Hierarchia ta wynikała przede wszystkim z braku kadry trenersko-instruktorskiej, obiektów sportowych, sprzętu sportowego, a głównie z niedostatku środków materialno-finansowych.

Chciałbym podziękować Urzędowi Miejskiemu w Pruszkowie, Panu Grzegorzowi Zegadło – dyrektorowi Książnicy Pruszkowskiej, Pani Beacie Włodarczyk oraz Panu Adamowi Rachockiemu za niezwykle życzliwy stosunek do pomysłu wydania tej książki i zaangażowanie w pracę nad jej wydaniem.

ROZDZIAŁ I

Początki ruchu sportowego
w Pruszkowie

* * *

Wybudowanie, a następnie oddanie do użytku linii Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej biegnącej przez tereny Osady Pruszków i dzielącej ją na dwie części – po stronie prawej, w kierunku Żyrardowa, na tereny Żbikowa i Gąsina; po stronie lewej znalazła się wieś Utrata wraz z okolicznymi majątkami, folwarkami i osadą Pruszków – znacznie wzmogło zainteresowanie tymi terenami ówczesnych kapitalistów. Stosunkowo niskie ceny gruntów wynikające z poziomu wód gruntowych, a tym samym niewielkiego zabagnienia terenu, spowodowały masowy wykup ziemi pod budowę manufaktur i małych zakładów przemysłowych.

Gwałtowny rozwój zakładów przemysłowych na terenie Pruszkowa był wynikiem wprowadzania i wykorzystywania ówczesnych innowacji i wynalazków m.in. maszyny parowej, elektryczności, radia, czy nowych systemów łączności. Ograniczone terenem niewielkie zakłady pracy w Warszawie nie miały możliwości rozbudowy. Bliska odległość Pruszkowa od Warszawy oraz dogodny dojazd do tego miasta koleją, a także drogami, zwiększały przydatność tych terenów do budowy zakładów przemysłowych. Wprowadzenie postępu technicznego znacznie obniżało koszty produkcji, zwiększało ilość wykonywanych artykułów, a także podnosiło ich jakość. Umożliwiało to właścicielom zakładów produkcyjnych uzyskiwanie znacznie większych korzyści materialnych. Rozwojowi sprzyjało też przyznanie 9 listopada 1916 roku przez niemieckie władze okupacyjne osadzie Pruszków praw miejskich. W skład terenów miejskich Pruszkowa o powierzchni 1650 ha weszły okoliczne wsie wydzielone z gminy Skorosze i Ożarów, tworzące osadę fabryczną Pruszków, Wyględówek, Tworki, Józefów, Żbików i Pohulanka. Wybory do władz miejskich przeprowadzono 14 maja 1917 roku. Władze miasta składały się z 9 radnych

i 3 ławników. Poszukiwaniu wybitnych specjalistów i fachowców oraz robotników najemnych sprzyjało oferowanie przez właścicieli przenoszonych fabryk i zakładów pracy nowoprzyjętym pracownikom mieszkań przyzakładowych, o zróżnicowanym standardzie wyposażenia. Mieszkania przeznaczone dla najlepszych specjalistów i fachowców były dwupokojowe, miały kuchnię i zaplecze gospodarcze. Robotnicy otrzymywali przeważnie mieszkania jednopokojowe z kuchnią. Przybywali oni często z całymi rodzinami, także z dziećmi. Zazwyczaj zarówno ojciec jak i matka pracowali zawodowo, ponieważ utrzymanie rodziny z jednej pensji było bardzo trudne. Dzieci, pozostawione na wiele godzin bez opieki, same szukały różnych sposobów spędzania wolnego czasu. Chłopcy najczęściej grali w piłkę,

Już w roku 1922 niewielką grupą chłopców chętnych do uprawiania sportu zorganizowała zespół do gry w piłkę nożną pod nazwą „Victoria”. Stała się ona pierwszym propagatorem futbolu w Pruszkowie, a także rozwoju sportu w mieście. Była to „dzika” drużyna, pozbawiona opiekuna i bez instruktora-trenera, nie odbywająca zorganizowanych szkoleń, nie dysponująca funduszami na działalność. W zespole tym grali między innymi członkowie późniejszego klubu „Znicz” m.in.: Fedorowicz, Kępiński, Pawlak, Jasiński, Raczyński, Roszkowski i inni. Korzystano z własnego sprzętu. Obuwie sportowe naprawiał jeden z zawodników, szewc z zawodu – kol. Jasiński. W tym samym okresie w Pruszkowie powstaje wiele „dzikich” drużyn m.in.: „Żbik”, „Samokształcenie”, „Placówka”, „Pruszkowianka”, „Bekas” i „Jaskółka”. Powodowani chęcią zagospodarowania wolnego czasu i stworzenia sobie lepszych warunków do gry, co sprawniejsi zawodnicy zaczęli szukać miejsca w innych zespołach. Z tych powodów rozwiązał się zespół „Victoria” – jego zawodnicy przeszli do innych drużyn lub zaczęli grać jednocześnie w kilku zespołach. Coraz częściej rozgrywkom tych drużyn przyglądali się z zainteresowaniem mieszkańcy Pruszkowa łaknący rozrywek kulturalno-oświatowych. Co bardziej aktywni kibice coraz częściej rozważali uporządkowanie tej formy działalności sportowej, nadanie kierunku działania „dzikim” drużynom, a także możliwości udzielania im pomocy materialnej. Idea ta stała się bliską zarówno zagorzałym zawodnikom, jak i działaczom społecznym. Koncepcja utworzenia klubu spor-

towego z prawdziwego zdarzenia zaczęła nabierać coraz bardziej realnych kształtów. Zorganizowania „prawdziwego” klubu z ustalonymi zasadami działalności podjęli się Stanisław Przychodzki i Konstanty Wiktorzak, oraz bracia Waław i Mieczysław Stochłakowie. W ten sposób w roku 1923 z „dzikich” drużyn piłkarskich powstała oficjalna organizacja sportowa – klub „TUR” przy Towarzystwie Uniwersytetów Robotniczych z siedzibą w budynku szkolnym przy ulicy Narodowej.

ROZDZIAŁ II

Pierwsze lata działalności
Robotniczego Klubu Sportowego
„Znicz” w Pruszkowie

* * *

Utrzymanie klubu wymagało od członków intensywnego zdobywania wszelkimi sposobami środków finansowych w celu zapewnienia podstawowych warunków pracy. Klub czerpał dochody ze składek członkowskich (ustalonych w wysokości 50 groszy miesięcznie) oraz z funduszy uzyskiwanych dzięki organizowanym przez zarząd imprezom sportowym i zabawom dla mieszkańców Pruszkowa. Te ostatnie odbywały się w sali kina.

Sytuacja klubu poprawiła się częściowo, gdy magistrat przeznaczył na jego potrzeby mały pokoik przy łaźni, oraz udzielił jednorazowej zapomogi w kwocie 500 złotych. W otrzymanym pomieszczeniu odbywały się zebrania, spotkania zawodników i narady kierownictwa z zespołami sportowymi. Szczerpłość miejsca nie pozwalała na przechowywanie sprzętu sportowego i dokumentacji klubowej. Sprzęt sportowy przechowywano w prywatnym mieszkaniu Stanisława Przychodzkiego, a w późniejszym okresie przechowywał go Kazimierz Barański. Sylwester Szurgot osobiście opiekował się dokumentami i pieczętkami.

Już w 1928 roku klub przystępuje do budowy najważniejszej inwestycji: boiska sportowego. Jan Piłsudski, właściciel niewielkiego nie nadającego się do użytku obszaru, wydzierżawia go klubowi. Lokalizacja tego terenu to ul. 6 Sierpnia. Teren ten został wydzierżawiony przez właściciela zarządowi klubu za symboliczną złotówkę. Pełna lokalizacja tego terenu to: rzeka Utrata (obecnie znajduje się tam trasa szybkiego ruchu), obszar zajmowany obecnie przez wiadukt nad torami kolejowymi oraz ulica Bolesława Prusa. Do budowy boiska przystąpili zawodnicy, członkowie zarządu klubu, a także sympatycy i działacze. Wydzierżawiony teren był bardzo nierówny i częściowo zabagniony. Dzięki dużemu zaangażowaniu wielu

osób odwodniono go, a następnie wyrównano. Znaczej pomocy udzielił właściciel cegielni na Żbikowie (mieszczącej się na terenie obecnego żbikowskiego parku „Mazowsze”) p. Hoser, udostępniając tory kolejki wąskotorowej i dwa wagoniki służące do przewozu ziemi niezbędnej do wyrównania powierzchni. Ogromną satysfakcją zawodnikom, członkom, zarządowi klubu oraz sympatykom futbolu sprawiło oddanie do użytku boiska do piłki nożnej oraz niewielkiej szatni.

W sezonie piłkarskim 1928-1929 drużyna „Znicza” zdobywa mistrzostwo klasy B w rozgrywkach drużynowych Warszawskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej. Jednakże klub nieustannie boryka się z trudnościami finansowymi. Sprzęt sportowy zakupywany jest wyłącznie za pieniądze z wejściówek na organizowane zabawy i inne imprezy. W roku 1931 otrzymuje od Kazimierza Biernata – zawodnika i działacza klubu – miłą niespodziankę. Pan Biernat wygrywa na loterii pieniężnej 2000 złotych, z części wygranej zakupuje komplet sprzętu piłkarskiego dla pierwszej drużyny piłki nożnej. Pomimo osobistej, nader skromnej sytuacji materialnej wykonuje ten gest dla ukochanej drużyny. Świadczy to o więzi łączą-

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, rok 1936.

cej zawodników i działaczy oraz o ich oddaniu dla sprawy i miłości do sportu.

Z powodu trudności ekonomicznych – brak pracy i bardzo niskie zarobki – zarząd udzielał zawodnikom i członkom klubu umorzenia składek członkowskich. Pomimo poważnych kłopotów materialnych przyjmowano jednak do klubu wszystkich chętnych do uprawiania wybranej dyscypliny sportu. A było w czym wybierać. W 1935 roku działały przy klubie następujące sekcje: piłki nożnej, bokserska, koszykówki, tenisa stołowego, lekkoatletyki, siatkówki – mężczyzn i kobiet, hokeja na lodzie, kolarstwa i hazeny (odmiana piłki ręcznej). W roku 1936 powstała sekcja piłki nożnej przy Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół” działającym na terenie pałacyku w parku „Sokoła” (nazwę tę przyjął także hufiec harcerski). W tym samym czasie przy dwóch pruszkowskich kościołach powstały drużyny piłkarskie, które jednak szybko zakończyły działalność z powodu braku środków finansowych.

W roku 1933 RKS „Znicz” przechodzi pod opiekę miejscowego koła Związku Zawodowego Kolejarzy przy Warsztatach Głównych PKP. Rozpoczął się nowy etap w życiu klubu. Główną przyczyną przejścia pod opiekę ZZK były trudne warunki finansowe i lokalowe jak również chęć pozyskania protektora i opiekuna. Wyrażenie zgody na sprawowanie opieki nad klubem przez Koło ZZK wynikało z dużego zainteresowania załogi Warsztatów Głównych PKP klubem „Znicz” oraz jego zawodnikami. Należy nadmienić, że 30 procent załogi tego zakładu było działaczami lub zawodnikami Znicza. To zainteresowanie wynikało być może również z tego, że większość młodych kolejarzy – pracowników warsztatów – mieszkała w Pruszkowie. Pozostali dojeżdżali do pracy z odległych miejscowości: Skierniewic, Żyrardowa, Milanówka, Grodziska Mazowieckiego oraz przyległych wsi i osad. Łączyła ich trudna sytuacja materialna, mieli ograniczone możliwości spędzania czasu wolnego. Jedyną odskocznię stanowił sport. Na kolei wstrzymano wtedy awanse i przeszerogowania, obniżono zarobki kolejarzom, wprowadzono redukcję pracowników. Warto wspomnieć, że wówczas również 50 procent członków klubu Znicz było bezrobotnymi. Od chwili objęcia klubu opieką przez Związek Zawodowy Kolejarzy, jego działalność zostaje ściśle zespolona z działalnością tego Związku.

Pozyskany patronat Koła ZZK przynosi również poprawę sytuacji materialnej. Klub otrzymuje w 1934 roku nowy stadion z szatniami, boiskiem do trenowania koszykówki na otwartym powietrzu oraz bieżnię. Mimo znacznej poprawy sytuacji lokalowej i finansowej, brakowało środków na prowadzenie szerokiej działalności sportowej. Dzięki umowie zawartej przez Koło ZZK z Klubem Abstynentów i dr Łuniewską, zarząd i zawodnicy mogli korzystać z lokalu tego klubu przy ul. Kraszewskiego. Bardzo szybko zaczęło się tam skupiać całe życie sportowe, towarzyskie i kulturalno-oświatowe RKS „Znicz”. Lecz sytuacja finansowa poprawiła się jedynie na pewien czas. Organizowano więcej zabaw dochodowych na terenie LOPK, tzw. „Szwajcarni”.

Zarząd klubu zmuszony był do rozwiązania trzech z działających dziesięciu sekcji: kolarskiej, bokserskiej i hokeja na lodzie. Pośrednią przyczyną likwidacji tych sekcji były niedostateczne osiągnięcia sportowe. Decyzja ta, choć przykra, niewątpliwie przyczyniła się do uzyskania lepszych wyników przez pozostałe sekcje. Bardzo dobre osiągnięcia sekcji lekkoatletyki, siatkówki, koszykówki i tenisa stołowego – lecz zwłaszcza piłki nożnej w latach 1933-1937 – dały „Zniczowi” prymat wśród czołowych robotniczych klubów Warszawy. Klub stosownie do liczby posiadanych mandatów delegował swych przedstawicieli do władz Zarządu WOZPN: Stefana Przychodzkiego, Franciszka Fedorowicza, Czesława Ciesielskiego, Franciszka Raczyńskiego, Włodzimierza Kuzina i Wacława Stochlaka. W skład Zarządu ZRSS wchodził Kazimierz Domosławski i Czesław Ciesielski. W WOZPN klub nie posiadał przedstawiciela. Z chwilą utworzenia piłkarskiej Ligi Okręgowej przedstawicielami z ramienia klubu zostali: Stanisław Przychodzki, Tadeusz Kurzeła, Wojciech Stochlak i Franciszek Raczyński. Dla władz „Znicza” i jego opiekuna zasadniczym celem, oprócz pracy nad utrzymaniem i rozwojem klubu, była działalność wychowawcza wśród uprawiającej w nim sport młodzieży robotniczej. Przejawami tej działalności były podejmowaniem wszelkie dostępne formy pracy kulturalno-oświatowej. Organizowano odczyty i wykłady prowadzone przez wybitnych naukowców np. dra J. Michałowicza, Hryniewicza, K. Domosławskiego, St. Dubois. Klub organizował dla zawodników i działaczy wspólny wypoczynek, a także propagował wśród nich czytelnictwo. Zarząd klubu przy współpracy

z Kołem ZZK organizował dla zawodników letnie obozy wypoczynkowe w Dębaku koło Strzeniówki w pobliżu Nadarzyna. Z powodu ograniczonych środków finansowych zawodnicy ze zgromadzonych składek i dobrowolnych datków we własnym zakresie organizowali sprzęt sportowy na te obozy. RKS „Znicz” skupiał wówczas w kilku sekcjach sportowych ponad 100 zawodników – młodych robotników z kilku miejscowych fabryk m.in. z „Alfy”, „Ultramariny”, fabryki ołówków Majewskiego, czy też ze Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki.

ROZDZIAŁ III

Rok 1937 – czas rozłamu

* * *

W roku 1937 zawodnicy sekcji piłki nożnej RKS „Znicz” zdobywają mistrzostwo klasy A Autonomicznego Podokręgu Robotniczego (APR). Zespół jest kandydatem do rozgrywek w lidze okręgowej. Ówczesny PZPN nie zgadza się na uczestnictwo w tych rozgrywkach więcej niż jednej drużyny robotniczej (APR) i typuje do ligi okręgowej drużynę klubu RKS „Skra” Warszawa. Podjętą decyzję tłumaczy silniejszymi tradycjami ideowymi zespołu RKS „Skra” związanego z Czerwonym Harcerstwem, oraz z jego większą jakoby odpornością na wpływy „burżuazyjne”. Dodatkowo zauważa niewielką przewagę uzyskaną w rozgrywkach sportowych przez „Znicza” nad „Skra”. Decyzja APR wywołała wielkie rozgoryczenie wśród zawodników i działaczy „Znicza”. Stała się też zarzewiem sprzeciwu i niezadowolenia. Dostrzegając sposobność, władze miejskie korzystają z okazji, aby posiadający już dość wysoką klasę sportową klub robotniczy zamienić na klub mieszczański. Władze Pruszkowa ustanawiają dla klubu kuratora, mianując na to stanowisko Sylwestra Szurgota i zapewniają mu jednocześnie fundusze na rozwój i działalność sportową. Dodatkową pomoc finansową klub otrzymuje od właściciela fabryki ołówków Majewskiego oraz od właściciela fabryki chemicznej „Alfa”.

Doceniając jednak korzystne warunki materialne do uprawiania sportu, a także możliwość wejścia sekcji piłkarskiej do ligi okręgowej, niektórzy zawodnicy i działacze pozostają w klubie. Pod patronatem władz miejskich nazywany jest on odtąd KS „Znicz”. Rezygnują tym samym ze współpracy ze Związkiem Zawodowym Kolarzy. W rezultacie na bazie dotychczasowego klubu, powstaje KS „Znicz”. Wstępują doń m.in. tacy działacze i zawodnicy jak Wacław Stochlak, Czesław Ciesielski, Tadeusz Kurzela, Franciszek Raczyński, K. Barański, St. Woźniak, A. Cieślak a także – po długim namyśle – założyciel klubu Stefan Przychodzki. W latach 1938-1939 powołany do działania zarząd KS „Znicz” reprezentują: prezes – Sylwester Szurgot, wiceprezes – Wacław Stochlak, sekretarz –

Czesław Ciesielski, skarbnik – Tadeusz Kurzela, kronikarz – Franciszek Raczyński oraz gospodarz – Tadeusz Makowski. Działacze nowo powstałego klubu decydują się na ograniczenie jego działalności do dwóch sekcji sportowych: piłki nożnej i boks. Odtąd działalność klubowa stała się znacznie skromniejsza. Jeszcze w latach 1937-1938 zawodnicy KS „Znicz” biorą udział w rozgrywkach ligi okręgowej WOZPN. Znaczna część członków KS „Znicz”, silniej związana z ZZK, nie zgadza się z pozostawieniem klubu pod patronatem władz miejskich, pozostając wierna dotychczasowym opiekunom. Natychmiast po przybyciu kuratora zarząd główny ZZK w celu zachowania porządku zawiesza w czynnościach dotychczasowy zarząd klubu powołując jednocześnie – za pośrednictwem zakładowego koła ZZK – zarząd tymczasowy w składzie: p.o. prezesa klubu J. Głowacki, Franciszek Bandurski, Jan Satkiewicz, Włodzimierz Kuzin, Franciszek Krop, Roch Maciaszek, Ludwik Walczak, Stanisław Stochacz. Wyodrębniono także osobny klub pod nazwą Robotniczy Klub Sportowy ZZK „Znicz” w Pruszkowie. Kontynuuje on dalszą działalność wynikającą ze statutu, czyli pracę kulturalno-oświatową, wychowawczą oraz sportową.

Tak więc na terenie jednego miasta prowadziły działalność sportową dwa kluby o tej samej nazwie. Zespół sekcji piłki nożnej RKS „Znicz” w rozgrywkach grupowych spadł do klasy B WOZPN. W roku 1937 wniesiona do sądu przez Klub Miejski sprawa o zachowanie nazwy „Znicz” zostaje przegrana przez ZZK z powodu niezłożenia do ZRSS aktualnego dokumentu potwierdzającego, że Koło ZZK od roku 1933 opiekowało się RKS „Znicz”. Z rozmowy przeprowadzonej z Włodzimierzem Kuzinem dowiedziałem się, że pisząc artykuł do prasy sportowej o rozbiciu klubu sportowego „Znicz”, on sam był bardzo oburzony. Oto cytat: (...) *Garstka podburzonej młodzieży znajduje opiekunów – przynajmniej z tego widać, czyja jest w tym robota. Jakże wielkie ubolewanie, na szpaltach szmat brukowych, tłustym drukiem wpisano o zapale graczy „Znicza” okazujących nieprzepartą chęć grania w lidze. Ale zapytajmy, gdzie ci Panowie byli, kiedy garstka ludzi ze „Znicza” borykała się z trudnościami finansowymi, kiedy dzisiejszy „Znicz” był w powijakach, kiedy było potrzebne boisko i sprzęt; gdzie byli dzisiejsi opiekunowie „Znicza” wraz z niektórymi Panami z WOZPN, kiedy „Znicz” przechodził te wszystkie trudności. Dlaczego wówczas nie*

opiekowano się „Zniczem”. To przecież robotniczy klub i wtenczas nie wrócono, by mógł się rozwijać i stanąć, jako równy, ze wszystkimi klubami mieszczańskimi? Dopiero teraz, kiedy wykazał się klasą, tego było za wiele działaczom sportu mieszczańskiego – „Znicz” nie może być klubem robotniczym. Należy go doprowadzić do rozbicia.

W latach 30. XX wieku RKS „Znicz” był jednym z większych klubów robotniczych. Był klubem wielosekcyjnym. Posiadał wszechstronnie uzdolnionych i wyszkolonych zawodników, którzy mimo zgłoszenia do jednej sekcji trenowali i występowali w innych dyscyplinach sportowych. Sportowcy „Znicza” Pruszków uczestniczyli najczęściej w robotniczych zawodach sportowych.

W dniu 12 grudnia 1937 r. na zebraniu zarządu tymczasowego „Znicz” podjęto decyzję o zawieszeniu na czas nieograniczony pierwszego zespołu sekcji piłki nożnej. Zarząd klubu podjął uchwałę o przeprowadzeniu nowej rejestracji członków oraz zakazie korzystania ze stadionu i inwentarza sportowego przez tych wszystkich, którzy działają na szkodę klubu RKS ZZK „Znicz”, jednocześnie jednak zachowując swoją nazwę do końca 1937 roku.

Rozłamowy KS „Znicz” po takiej decyzji ZG ZZK oraz klubu – właściciela obiektu i sprzętu – musiał znaleźć inny sposób, by uczestniczyć w przypadających w sezonie zawodach. Znalazł on czasowe miejsce przy urzędzie miasta oraz Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. Pierwszy mecz rozegrany w lidze okręgowej między KS „Znicz” a Czarnymi” Radom, wobec zamknięcia stadionu i nieudostępnienia zawodnikom sprzętu sportowego, miał bardzo burzliwy przebieg. Za namową władz klubu KS „Znicz” zawodnicy włamali się do magazynku sprzętu, siłą otworzyli boisko i rozegrali na cudzym obiekcie zawody. Ten nietypowo rozegrany mecz wygrała drużyna KS „Znicz” 2:0. Warto wspomnieć, że nowoutworzony KS „Znicz” w roku 1937 jak i w latach 1938-1939 posiadał zarząd w składzie: prezes – Sylwester Szurgot, wiceprezes Wacław Stochlak, sekretarz – Czesław Ciesielski, skarbnik – Tadeusz Kurzela, kronikarz Franciszek Raczyński, gospodarz – Tadeusz Makowski.

Działalność tego klubu, jak już wspomniałem, ograniczała się w tym czasie wyłącznie do pracy w sekcji piłki nożnej i sekcji bokserskiej. W klubie RKS ZZK po zakończeniu rejestracji zawodników i członków klubu, przeprowadzono ponownie wybory do nowego zarządu. W wyniku głosowania został wybrany ponownie

zarząd w tym samym składzie. Rejestracja wykazała, że klub liczy 130 członków. Kierowaniem pracami sekcji oraz szkoleniem zawodników zajmował się nadal instruktor Wł. Boski, mając w swojej gestii sekcję lekkoatletyczną, siatkówki kobiet i piłki nożnej. Pomimo utraty wielu wybitnych zawodników w sekcji piłkarskiej do chwili wybuchu wojny pierwsza drużyna uczestniczyła w rozgrywkach klasy B kontynuując tradycje zespołu z 1937 roku. Według pozyskanych informacji od ówczesnych zawodników i działaczy, w szkoleniach kulturalno-oświatowych uczestniczyło wielu wybitnych działaczy klubu, którzy podnosili też we własnym zakresie wiedzę i umiejętności sportowe. Zarząd klubu, chcąc dochować się własnej kadry instruktorskiej, chętnie delegował członków klubu na szkolenia organizowane przez sportowe władze nadrzędne. I tak Aleksander Paszko ukończył kurs sędziego bokserskiego, Zygmunt Pietrzykowski kurs sędziego piłki nożnej, Kazimierz Biernat i Franciszek Kaszper kurs sędziego i instruktora piłki nożnej, Tadeusz Kurzela ukończył kurs instruktorów WOZPN oraz kurs kierowników i kapitanów sekcji piłki nożnej WRPA; Czesław Ciesielski – kurs przewodników LA, org. ZRSS, przodowników gier sportowych WRSKO i kierowników sekcji piłki nożnej. Ciesielski, Cieślak i Osiński ukończyli kurs sanitariuszy sportowych, Wł. Kuzin kurs przodowników LA i sędziowski LA oraz pracowników społecznych. Trudno wymienić wszystkich uczestniczących w tego typu szkoleniach. Zawodnicy klubu przynajmniej raz w roku przechodzili badania lekarskie. Były one przeprowadzane w lokalu klubowym przy ul. 3 Maja. Przed rozpoczęciem sezonu rozgrywkowego zawodnicy przechodzili badania w Szpitalu św. Ducha w Warszawie przy ul. Elektoralnej lub w lokalu RKS „Skra” przy ul. Okopowej. Badań dokonywał dr Michałowicz. Zawodnicy klubu RKS uczestniczyli w organizowanych przez Warszawskie Robotnicze Stowarzyszenie Kulturalno- Oświatowe zlotach okręgowych oraz organizowanych przez Zarząd Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych, zawodach z okazji święta Pierwszego Maja oraz innych. Zarząd klubu również delegował zawodników na kursy szkoleniowe organizowane przez ZRSS – WRSKO – APR oraz inne organizacje, umożliwiając w ten sposób zdobycie przez nich umiejętności szkoleniowo-instruktorskich. Klub RKS odegrał w swoim środowisku bardzo ważną rolę, jako krzewiciel kultury fizycznej i sportu, prowadząc jednocześnie

intensywną działalność kulturalno-oświatową i wychowawczą. Atmosfera oraz warunki pracy w klubie wyrabiały w jego członkach postawę społeczną oraz przejawy patriotyzmu.

Kończąc próbę odtworzenia dziejów RKS „Znicz” do czasów okupacji hitlerowskiej, warto się zastanowić nad charakterem i rolą, jaką ten klub odegrał w życiu kulturalno-oświatowym i sportowym minionego okresu. Od samodzielnie tworzonych zespołów sportowych do patronatu ZZK droga była jak na ówczesne czasy typowa. Lata 1922-1933 były latami walki o przetrwanie tego środowiska, towarzyszyły im znaczne trudności organizacyjne, a szczególnie finansowe. To, że klub kontynuował działalność w dalszych latach należy przypisać znacznej pomocy materialnej jak i społecznej uzyskiwanej od miejscowego koła ZZK przy Warsztatach Głównych PKP, które udzielały mu znacznego wsparcia. Klub odegrał znaczną rolę propagandowo-wychowawczą w zakresie wychowania fizycznego i sportu, prowadząc jednocześnie działalność oświatową i kulturalną. Kierunki ówczesnej działalności niewątpliwie wyznaczały w znacznym stopniu wpływy PPS. Atmosfera oraz warunki pracy wyrabiały szczególnie wśród młodzieży aktywną postawę społeczną i, jak się później okazało, również patriotyzm. Uwidoczniło się to wyraźnie zarówno w udziale wielu osób związanych z klubem w ruchu oporu, jak też w ich postawie po wyzwoleniu kraju.

ROZDZIAŁ IV

Okres okupacji niemieckiej

* * *

Lata wojny przyniosły załamanie ruchu sportowego i kulturalno-oświatowego nie tylko w klubie „Znicz”, ale także w całym kraju. Represje stosowane przez Niemców wobec narodu polskiego mocno osłabiły działalność „Znicza” (obu klubów). Pomimo zakazów władz okupacyjnych członkowie klubu wstępują do Ochotniczej Straży Pożarnej, gdzie pod pozorem ćwiczeń kondycyjno-sprawnościowych dla strażaków odbywali dwa razy w tygodniu treningi sportowe. W ten sposób utrzymywali się przy dobrym zdrowiu, zachowując tężyznę fizyczną.

Ochotnicza Straż Pożarna przy Stowarzyszeniu Polskich Inżynierów z Ameryki, Pruszków 1939-1941.

Członkami Ochotniczej Straży Pożarnej zakładów „Mechanicy Polscy z Ameryki” byli przede wszystkim pruszkowscy zawodnicy pierwszych zespołów piłki nożnej. Zgrupowanie tam graczy obydwu zespołów było spowodowane tym, że na terenie Warsztatów Głównych Niemcy zorganizowali obóz przejściowy Dulag 121 przeznaczony dla powstańców i mieszkańców wysiedlanych sukcesywnie z Warszawy i podlegający Gestapo. W obozie tym, w okresie jego

działalności, czyli od 6 sierpnia 1944 r. do 10 listopada 1944 r., przetrzymywano w nieludzkich warunkach mieszkańców Warszawy i okolic oraz uczestników Powstania Warszawskiego. Łącznie w podanym okresie przez obóz ten przeszło około 650–700 tysięcy ludzi. Można było trafić stamtąd zarówno do niemieckich obozów pracy zlokalizowanych na terenach III Rzeszy, na roboty do Niemiec, jak i do obozów zagłady. Pomocy zatrzymanym udzielali mieszkańcy Pruszkowa, a wśród nich działacze i zawodnicy miejscowych klubów. Organizowano zbiórki żywności, podejmowano nawet próby wyprawienia więźniów z obozu, które wielokrotnie kończyły się powodzeniem. Jak podkreślałem, wydarzenia lat okupacji uwidoczniły prawidłowość prowadzonego szkolenia oraz jego pozytywny wpływ na kształtowanie postaw patriotycznych wśród członków klubu. Wielu z nich brało czynny udział w ruchu oporu, ponosząc śmierć z rąk hitlerowskiego okupanta. Nie jestem w stanie wymienić wszystkich nazwisk, dlatego w tym miejscu chciałbym złożyć hołd tym, których nazwiska zachowały się w pamięci potomnych i które mi przekazano. CZEŚĆ ICH PAMIĘCI!

Jan Popławski – zginął pod Piastowem w roku 1944.

Kazimierz Kukliński – aresztowany wraz z 16 kolegami podczas przygotowywania akcji na posterunek żandarmerii. Osadzony na Pawiaku zginął w nieznanym miejscu.

Włodzimierz Hyp – zamordowany na terenie Pruszkowa.

Aleksander Paszko – zginął w 1945 roku pod Berlinem.

Henryk Wahl, członek AK – zginął na terenie Fabryki Ołówków w Pruszkowie.

Stanisław Senk – członek AL – zginął w nieznanym miejscu.

Edward Rzędzicki – zginął na terenie elektrowni w Pruszkowie.

Z. Sieradzki, członek AK – zginął podczas ucieczki z mieszkania przed Niemcami.

Stanisław Czajka – został zamordowany przez hitlerowców

Stanisław Komosiński – zginął w obozie oświęcimskim.

Zygmunt Rozworski – poległ jako lotnik Dywizjonu 303 w obronie Anglii.

A. Kamiński, członek AK – zamordowany na terenie Pruszkowa.

Zygmunt Kowalski – poległ jako lotnik Dywizjonu 303 w obronie Anglii.

Podczas okupacji niemieckiej na terenie lewobrzeżnej Warszawy walczyli również w ruchu oporu działacze RKS „Znicz”, m.in.: Kazimierz Biernat, Franciszek Raczyński, Tadeusz Kurzela, Stanisław Stochlak, Stefan Przychodzki (informację tę uzyskałem od Tadeusza Kurzeli, została ona potwierdzona w rozmowie z Kazimierzem Biernatem i Franciszkiem Raczyńskim).

ROZDZIAŁ V

Lata odnowy ruchu sportowego
w Polsce
i w Klubie Sportowym „Znicz”
w Pruszkowie

* * *

Po zakończeniu działań wojennych i ciężkich latach okupacji niemieckiej Polska otworzyła przed sportem nowe, szerokie perspektywy rozwoju i upowszechnienia kultury fizycznej. Awangardą ruchu sportowego kraju stają się przedwojenne kluby. Niektórych działaczy „Znicza” losy rzuciły w inne dzielnice kraju. Tam również zostali propagatorami życia sportowego oraz środowiskowego „małych ojczyzn”. Stefan Przychodzki organizuje w Gdańsku KS „Związkowiec”, Kazimierz Biernat jest współzałożycielem i trenerem KS „Ostróda”, Włodzimierz Kuzin organizuje w Łapach, a następnie zostaje jego prezesem, klub RKS „Świt”. Po kilku latach powrócili oni do Pruszkowa i natychmiast włączyli się do działalności w „Zniczu”.

Klub wznowia działalność już wiosną 1945 roku. Pierwsze walne zgromadzenie członków postanawia utrzymać dawną nazwę KS „Znicz”. Pierwszymi sekcjami powołanymi do działalności były sekcja piłki nożnej i koszykówki. Od 1947 roku klubem opiekowały się Pruszkowskie Zakłady Materiałów Biurowych, oraz Zakłady Chemiczne „Alfa”. Jednak po dwóch latach, ze względu na wysokie koszty, zarządy tych zakładów rezygnują z dalszej współpracy. Z tego powodu „Znicz” pozostaje bez żadnych środków finansowych. Zawodnicy muszą pokrywać z własnych funduszy koszty przejazdów na zawody, opłaty sędziowskie, naprawy sprzętu sportowego. Kryzys trwał przez osiem miesięcy.

W tym samym okresie klub „Kolejarz” działa pod patronatem ZZK Warsztatów Głównych PKP w Pruszkowie (późniejszych ZNTK). Na początku 1950 roku po wstępnych konsultacjach zarządów klubów KS „Znicz” i ZZK „Kolejarz” następuje fuzja tych klubów. Prezesem zostaje wybrany Stefan Gęsicki. Nowoutworzony klub zgłoszony zostaje do Federacji Sportowej „Kolejarz” pod nazwą „Kolejarz” – Pruszków. Dzięki temu sport pruszkowski zyskał wypróbowanego opiekuna, pod którego patronatem pozostał do 1976 roku. Dysponował skromnymi, lecz wystarczającymi środ-

kami finansowymi dzięki pomocy otrzymywanej od załogi ZNTK i Federacji „Kolejarz”.

Klub rozszerza swoją działalność tworząc następujące sekcje: bokserską, piłki nożnej, piłki siatkowej kobiet, hokeja na lodzie, jazdy szybkiej na lodzie, tenisa stołowego, koszykówki mężczyzn, kajakarstwa i turystyki. W roku 1952 na czele zarządu stanął Henryk Kosno, który pełnił tę funkcję ponownie w kadencji 1962-1964, pozostając cały czas w składach zarządów klubu.

Lata 1952-1954 przyniosły wiele sukcesów działającym w klubie sekcjom, a zwłaszcza sekcji piłki nożnej. W roku 1954 prezesem zarządu wybrany został Adam Gólnik, W roku 1955 walne zgromadzenie członków, zawodników i działaczy klubu przyjęło uchwałę dotyczącą przywrócenia dawnej nazwy: KS „Znicz”. Warto również wspomnieć, że w roku 1952 na stanowisko dyrektora ZNTK zostaje mianowany dotychczasowy kierownik działu kontroli technicznej Zakładów, inż. Bolesław Wojciechowski, wielki przyjaciel sportu i młodzieży. Dzięki jego autorytetowi klub pozyskał w ZNTK sponsora i wspierającego sympatyka. Na wniosek dyrektora zostało uchwalone przyznanie stałej rocznej pomocy klubowi w postaci wydzielonej kwoty z funduszu zakładowego. Zagorzałym sympatykom klubu umożliwiło to opodatkowanie własnych poborów (w określonej przez darczyńcę kwocie). W znacznym stopniu ustabilizowało to sytuację finansową klubu i pozwoliło na planowanie bieżących zadań: terminowe wypłacanie poborów instruktorom, pracownikom klubu, opłaty sędziowskie, planowanie zakupów dla poszczególnych sekcji sportowych.

Należy podkreślić, że ZNTK utrzymywały w stanie używalności obiekty sportowe i dokonywały większych napraw. W latach 60. XX w. przeprowadzono generalny remont boiska do piłki nożnej, drenaż płyty boiska i remont bieżni lekkoatletycznej. Ogrodzono też boisko wraz z bieżnią, zmodernizowano skocznię do skoku w dal, krąg do rzutu młotem, pchania kulą; wyremontowano trybuny ziemne, ławki, zadaszenie i trybunę główną. Wzniesiono też znacznie mniejszą trybunę ziemną usytuowaną od strony północnej boiska. Za boiskiem piłki nożnej wybudowano korty tenisowe, a obok zapasowe boisko treningowe.

Położone za Domem Kultury Kolejarza korty tenisowe przystosowano do zalewania wodą. Uzyskaną w ten sposób taflę lodowiska

w sezonie zimowym ogradzano bandami, od których mógł odbijać się krążek hokejowy. Wokół terenu kortów zostało wykonane ponad trzymetrowe ogrodzenie zabezpieczające widzów rozgrywek hokeja przed uderzeniami wypadającego krążka. Po obu stronach kortów-boisk wzniesiono nasypy ziemne, na których zamontowano ławki dla kibiców. Cały teren został oświetlony lampami elektrycznymi zawieszonymi na betonowych słupach. Na tym obiekcie były rozgrywane zawody o mistrzostwo drugiej, a nawet pierwszej ligi hokeja na lodzie z takimi zespołami jak: Unia Oświęcim, Unia Tarnów, czy Legia Warszawa. Wcześniej zawody rozgrywane były na innych obiektach, bardziej niebezpiecznych dla widzów jak i dla zawodników. Drewniane bandy ochronne oraz modernizacja obiektu były dziełem kibiców – pracowników ZNTK. Zawodnicy hokeja na lodzie przeprowadzali treningi wytrzymałościowe na tafli stawu w parku Potulickich. W okresie zimowym wspomniany staw służył zawodnikom sekcji jazdy szybkiej na lodzie, zarówno do trenowania jak i rozgrywania zawodów sportowych, w których nawet ustanawiano rekordy Polski. Warto również wiedzieć, że Znicz jest kolebką tej dyscypliny sportu w Polsce. Na 41 rozegranych w kraju, w omawianym okresie, zawodów pruszkowianie zdobyli 20 tytułów mistrzowskich, Ogółem liczba zdobytych tytułów mistrzowskich przez zawodników „Znicza” w różnych konkurencjach tej dyscypliny znacznie przekracza sto.

W roku 1957 klub KS „Znicz” wszedł w skład Federacji Kolejarskich Klubów Sportowych „Kolejarz”. Federacja ta wspierała zarząd klubu i przyznawała coroczne dotacje przeznaczone na działalność sportową. Młodzież, w liczbie ok. 300 osób (nie licząc dzieci i członków klubu) uprawiała różne dyscypliny sportowe. Około 80 z nich było pracownikami ZNTK, bądź członkami ich rodzin. Nie zamykało to możliwości innym chętnym do uprawiania sportu w klubie. ZNTK zwalniały z pracy zawodników – posiadających pewne osiągnięcia sportowe – na trening, płacąc zawodnikom za nieprzepracowany czas według średniej stawki za godzinę. Zawodnicy otrzymywali od ZZK okolicznościowe zapomogi pieniężne i nagrody finansowe, uczestniczyli też w obozach szkoleniowych, zazwyczaj organizowanych w przerwie pomiędzy rozgrywkami sportowymi, w pięknych terenach górskich lub na Mazurach.

Sportowcy „Znicza” cieszyli się dużym uznaniem i szacunkiem wśród załogi zakładu. W następnych latach funkcję prezesa zarzą-

du klubu pełnili: Ryszard Rusowski, Stanisław Wcześniak, Antoni Bużykowski, a przez ostatnie siedem lat Czesław Rysiewski. W czerwcu 1973 roku na stanowisko prezesa klubu został wybrany Jerzy Stasiak. Klub w dalszym ciągu działał pod patronatem ZNTK w Pruszkowie.

W drugiej połowie lat 60. zbudowano halę sportową. Zlokalizowano ją przy boisku piłkarskim. Wybudowały ją władze miejskie i powiatowe przy dużym wsparciu Załogi ZNTK i niektórych zakładów pracy miasta Pruszkowa. Pod koniec lat 60. i początku lat 70. krystalizuje się myśl utworzenia w Pruszkowie międzyszkolnego klubu sportowego, którego opiekunem i sponsorem byłoby Ministerstwo Oświaty. Głównym autorem i propagatorem tej koncepcji był Wacław Dziugiel, wieloletni nauczyciel i wychowawca młodzieży, a zarazem dyrektor Technikum Mechanicznego w Pruszkowie, oraz Jerzy Kwasiborski, nauczyciel i trener koszykówki. Założek tego klubu powstał z chwilą ukończenia budowy hali sportowej około roku 1972. Zajęcie przez sekcję koszykówki hali sportowej i pomieszczeń biurowych, a także korzystniejsze warunki finansowe dla działalności sekcji przyspieszyły odejście tej sekcji od KS „Znicz”, co nastąpiło w pierwszej połowie lat 70. Odchodząc od klubu KS „Znicz” sekcja koszykówki miała na swoim koncie znaczne osiągnięcia. Była sekcją dwudrużynową. Posiadała zespół żeński i męski kontynuujący rozgrywki sportowe w I i II lidze PZKosz. z niewielkim zapleczem w postaci grup juniorów. Opieka i pomoc ze strony władz związków zawodowych i dyrekcji ZNTK umożliwiła klubowi prowadzenie szerokiej i wszechstronnej działalności sportowej oraz podejmowania inicjatyw o charakterze inwestycyjnym takich jak przebudowa stadionu sportowego, rozbudowa hali sportowej na pełnowymiarową (w której można by było rozgrywać zawody nie tylko w piłkę siatkową, ale i w koszykówkę) z zapleczem i pomieszczeniami do działalności klubowej, budowa sztucznego lodowiska wraz z zapleczem – i innych.

Na początku lat 70. do klubu KS „Znicz” na stanowisku trenera pierwszej drużyny sekcji piłki nożnej zatrudniono trenera młodzieżowej reprezentacji Polski, Ryszarda Kuleszę (późniejszego trenera pierwszej reprezentacji Polski). Zapoczątkował on pozyskiwanie wyróżniających się zawodników z innych klubów. Odtąd KS „Znicz”, w ramach „porozumienia międzyklubowego”, dokonywał zakupu

wyróżniających się zawodników w innych drużynach płacąc przekazującemu zawodnika klubowi za jego wyszkolenie. Nabywał w ten sposób w sezonie przeciętnie od jednego do dwóch zawodników. Celem tego działania było podniesienie poziomu zespołu i możliwość awansu do wyższej grupy rozgrywkowej. Jednak metoda ta niejednokrotnie odstręczała, wyróżniających się w zespołach młodzieżowych i marzących o grze w pierwszym zespole, własnych wychowanków od gry w klubie. Wielu z nich, nie mając szansy gry w pierwszej drużynie, obniżało swój poziom gry, po czym odchodziło do innych klubów, odnosząc tam sukcesy. Odchodzili z klubu również wyróżniający się zawodnicy, nasi wychowankowie, np. Ryszard Szymczak – późniejszy reprezentant Polski, Jacek Gmoch – późniejszy trener reprezentacji, Wondołowski, Matyjek i inni. Przyjęto jednak do „Znicza” wielu zawodników z innych klubów, m.in. Kapuścika, Bukrabę, Szymałę, Zatonia. Najbardziej korzystnym tego typu zabiegiem było zasilenie szeregów klubu sukcesywnie wchodzącymi w skład drużyn zawodnikami wywodzącymi się z rodziny Krajewskich. W sekcji piłki nożnej grało pięciu braci Krajewskich – Zenon, Zdzisław, Krzysztof i Wojciech. Piąty z braci, Marian, dobrze zapowiadający się trampkarz, zginął w wieku 11 lat w wypadku samochodowym. Ojciec rodziny, pan Adam Krajewski, po godzinach pracy był zatrudniony w klubie na pół etatu, zajmował się utrzymaniem w sprawności technicznej boiska sportowego oraz należytych przygotowaniem całego obiektu do rozgrywek piłkarskich. Przeprowadzał także bieżące remonty i naprawy urządzeń obiektu.

Metoda przyciągania sportowców z innych klubów już wówczas była szeroko stosowana (nieoficjalnie) nie tylko „Zniczu”. Zarząd podjął słuszną decyzję rozbudowy zaplecza sportowego tworząc po kilka dziecięcych zespołów – trampkarzy i juniorów w poszczególnych sekcjach sportowych; przyjęto zasadę, aby w każdej szkole podstawowej w mieście po zajęciach szkolnych dzieci mogły rywalizować, „bawić się w sport”. Zajęcia przeprowadzano w salach gimnastycznych, lub w halach sportowych będących własnością szkoły. Klub pokrywał koszty użytkowania obiektu. Treningi szkoleniowe prowadzili wykwalifikowani trenerzy ze sporym stażem zawodowym. Trenerami piłki nożnej byli Tadeusz Szymczak, Piotr Prusak i Stanisław Wcześniak; trenerką piłki ręcznej (w szkole podstawowej w Nowej Wsi) – Danuta Baca, była zawodniczka, reprezentant-

ka Polski; trenerem jazdy szybkiej na lodzie był Stanisław Kuch. Trenerem hokeja na lodzie był Jerzy Grzechociński; trenerem piłki siatkowej – Jerzy Biernacki; szachów – Jadwiga Rakowska, Antoni Rakowski i Leszek Rakowski. W latach 70. zawodnicy hokeja na lodzie musieli późnym wieczorem dojeżdżać na treningi pociągiem na warszawski Torwar. Za korzystanie z tafli lodowej klub musiał płacić wypożyczającemu. Mecze ligowe były rozgrywane wyłącznie na warszawskim Torwarze i nie przynosiły zysków klubowi. Był to jeden z wielu czynników, który przyspieszył konieczność rozwiązania tej sekcji. Kolejnym czynnikiem wpływającym na rezygnację z jej działalności był ogromny koszt utrzymania i zakupu niezbędnego do gry sprzętu sportowego oraz brak tafli lodowej umożliwiającej – bez względu na pogodę – rozgrywania zawodów sportowych. Kierownik sekcji hokeja na lodzie, działacz i sympatyk tego sportu, Jerzy Grzechociński mocno zaangażował się (i dopiął celu) w budowę sztucznego lodowiska wraz z kompresorownią umożliwiającą sztucznie chłodzenie tafli lodowej. W perspektywie była budowa toru do jazdy szybkiej na lodzie (kompresorownia wystarczyłaby do obsługi obydwu obiektów). Niewielkie zainteresowanie tą kwestią wykazane przez zarząd klubu i władze Pruszkowa, a zwłaszcza pogorszenie się stanu zdrowia i śmierć inicjatora budowy spowodowały, że obiekt ten stoi nie w Pruszkowie, tylko na warszawskich Stegnach.

Jako ciekawostkę należy podać, że już na początku lat 70. za zgodą zarządu klubu oraz władz państwowych i sportowych zawodnicy pierwszego zespołu sekcji piłki nożnej „Znicza” wyjeżdżali do USA. Zezwolenie na wyjazd było wydawane na okres jednego sezonu rozgrywkowego. Pierwszym zawodnikiem, który wyjechał był Jan Popławski, kolejnym Bukraba, a po nim inni. Zakończył ów proceder wyjazdowy bramkarz pierwszego zespołu Wiesław Rutka, który z takiego wyjazdu nie powrócił do kraju.

Wśród pracowników ZNTK było wielu oddanych działaczy klubowych. Angażowali się również działacze innych zakładów pracy, lecz było ich niewielu. Spośród najaktywniejszych i długoletnich działaczy należy wymienić Bolesława Wojciechowskiego, Tadeusza Kurzełę, Jana Hausera, Józefa Skalskiego, Jana Erbetowskiego, Bolesława Sadowskiego, Jerzego Grzechocińskiego, Bogdana Lewandowskiego, Wacława Mędrka, Stanisława Kucha, Jerzego Kucha,

Henryka Kosno, Halinę Baca, Piotra Foksa, Piotra Prusaka, Tadeusza Szymczaka, Waława Dziugieła, Jerzego Kwasiborskiego, Antoniego, Marię i Leszka Rakowskich, Henryka Wiśniewskiego, Stanisława Wójaka, Adama Czerwińskiego, Stanisława Kotlarskiego, Adama Krajewskiego, Stanisława Wcześniaka i innych. Nie sposób tu podać wszystkich nazwisk osób z ogromnym zapałem działających na rzecz i dla dobra klubu, niekiedy nawet kosztem domu i rodziny.

Jak już wspominałem, w okresie największych trudności finansowych klubu, czyli w roku 1966, znaczna część załogi ZNTK dobrowolnie opodatkowała się na rzecz „Znicza”. Z przykrością należy stwierdzić, że inne zakłady przemysłowe (a było ich wówczas sporo) pomimo sympatii do sportu i uczestniczenia w zawodach sportowych, nie udzieliły pomocy finansowej klubowi. Sam zakład patronacki nie mógł w pełni zabezpieczyć niezbędnych środków finansowych. Należy podkreślić, że klub korzystał z obiektów sportowych PTTKFiT. Pomieszczenia socjalne, takie jak szatnie, sekretariat i magazyn sprzętu sportowego, pomieszczenie na węgiel z piecem do podgrzewania wody do mycia były jednocześnie pomieszczeniami piwnicznymi, salą odpraw, zebrań, izbą pamięci, świetlicą. Przebieralnia dla sędziów i zawodników drużyny przeciwnego klubu – to było jedno pomieszczenie znajdujące się na parterze. Były tam również dwie toalety. Wszystkie te pomieszczenia były dzierżawione od właściciela budynku – Domu Kultury Kolejarza w Pruszkowie przy ul. Bolesława Prusa 8 – za symboliczną złotówkę. Marzeniem działaczy „Znicza” było posiadanie własnych obiektów sportowych i budynku, w którym znalazłyby się niezbędne pomieszczenia do działalności sportowej zapewniające zawodnikom przyzwoite warunki: szatnie, przebieralnie, natryski, łazienki z ciepłą wodą, WC, pomieszczenia do odnowy biologicznej, świetlicę, izbę pamięci klubu, a także sekretariat z prawdziwego zdarzenia.

Pomimo wielu trudności „Znicz” zawsze prowadził wielokierunkową działalność sportową. W ciągu 50 lat działalności młodzież trenowała w 16 sekcjach. Poszczególne sekcje przeżywały lata wzlotów i upadków, a nawet były rozwiązywane i ponownie tworzone. Należy stwierdzić, że klub osiągnął wiele dobrych wyników na szczeblu okręgowym, wojewódzkim i krajowym.

Rozdział VI

Działalność sportowa w poszczególnych sekcjach

1

Sekcja piłki nożnej

Sekcja piłki nożnej jest najstarszą sekcją klubu, zapoczątkowała ona historię „Znicza”, a tym samym historię ruchu sportowego w Pruszkowie. W pierwszych latach działalności ograniczała się do rozgrywania spotkań towarzyskich i dopiero w roku 1928 zarząd zgłasza drużynę piłki nożnej do rozgrywek w klasie C. Pierwsze lata od startu przynoszą ogromne sukcesy.

Jeszcze w 1928 roku drużyna zdobywa tytuł absolutnego mistrza klasy C i awansuje do klasy B. W rok później osiąga zwycięstwo w klasie B WOZPN (Warszawskiego Okręgu Związku Piłki Nożnej) i kolejny awans. W latach 1930–1932 zespół „Znicza” startuje wśród drużyn klasy A. Ten awans dla robotniczego klubu sportowego był rzadko spotykanym sukcesem. W roku 1933 powstaje Autonomiczny Podokręg Robotniczy (APR), który tworzy własną klasę A. Pierwszy zespół piłkarzy „Znicza” przystępuje do rozgrywek tej klasy w następującym składzie: Kalinowski, Komosiński, Barrierki, Raczyński, Kurzela, Hyp II, Roszkowski, Kurzela I, Machała, Zych i Sarnowicz. Według sporządzonej przez WOZPN tabeli klasy A APR, drużyna „Znicza” zdobywa 12 punktów zajmując trzecie miejsce. „Znicz” należy do najlepszych drużyn APR.

Sezon rozgrywkowy w 1934 roku zawodnicy pierwszej drużyny sekcji piłki nożnej klubu „Znicz” rozpoczynają w składzie: Kalinowski, Komosiński, Barierski, Kurzela II, Hyp, Wahl, Zajączkowski, Sarnowicz, Lindner, Rostkowski, Raczyński, Zych. Udział zawieszonych czasowo zawodników w rozgrywkach spowodował jednak odebranie drużynie przez APR WOZPN pięciu punktów, co spowodowało spadek zespołu na czwarte miejsce w końcowej tabeli rozgrywkowej („Przegląd Sportowy”, nr 58, 21.07.1934 r.).

Drużyna piłkarska „Znicza”, rok 1934.

Reprezentacja Autonomicznego Podokręgu Robotniczego WOZPN, rok 1934; od lewej zawodnicy KS „Znicz”: Cz. Zych, W. Barierski, E. Gmoch.

Kraków, rok 1934. Reprezentacja RPA WOZPN-Warszawa w meczu z reprezentacją Krakowa. W reprezentacji Warszawy wystąpili zawodnicy RKS „Znicz” Pruszków.

Juniorzy KS „Znicz”, rok 1934.

Sezon rozgrywkowy 1935 roku nie przyniósł chluby drużynie „Znicza”. W końcowej tabeli klasy A zespół zajmuje piąte miejsce. Również wtedy, w roku 1935, kapitan Podokręgu Robotniczego powołuje Franciszka Raczyńskiego do robotniczej reprezentacji Polski, która walczyć będzie m.in. z wiedeńskim „Hakoaiem”.

Drużyna RKS „Znicz” przed meczami z drużynami AZS, rok 1935.

Drużyna RKS „Znicz, rok 1935.

W roku 1935 zostaje oficjalnie utworzony na terenie miasta Pruszkowa elitarny klub sportowy KS „Sokół” z siedzibą w tzw. pałacyku o tej samej nazwie („Sokół”). W początkowym okresie działalności sponsorują go niektórzy właściciele zakładów usytuowanych na terenie miasta, a następnie patronat przejmują władze miejskie przy wsparciu właścicieli przedsiębiorstw. Pierwszoplanową sekcją tego klubu jest sekcja piłki nożnej.

Drużyna piłkarska „Znicza”, rok 1935-1936; stoją od lewej: kierownik sekcji W. Stochlak, W. Barierski, H. Danielak, B. Michalski, K. Biernat, J. Grzelak, W. Szymański, F. Raczyński, K. Rożkowski; w dolnym rzędzie od lewej: St. Szelągowski, St. Senk, W. Czajka, E. Kurzela.

Drużyna piłkarska RKS „Znicz”, rok 1936; stoją od lewej: K. Biernat, Wł. Hyp, M. Kurzela, K. Kalinowski, J. Grzelak, W. Barierski; w dolnym rzędzie od lewej: Cz. Zych, E. Rzędzicki, St. Szelągowski.

Sekcja piłkarska RKS „Znicz”, rok 1936-1937.

Zawodnicy RKS „Znicz”, rok 1936.

W roku 1936 w końcowej tabeli klasy A APR WOZPN drużyna „Znicza” zajmuje pierwsze miejsce dystansując warszawską „Skrę” jednym punktem. Zdobywając mistrzostwo klasy A tego podokręgu piłkarze mieli spotkać się z drużyną „Granat” Skarżysko, „Skodą” i PWATT w walce o tytuł najlepszego zespołu okręgu warszawskiego.

Z końcowej tabeli wynika, że drużyna „Znicza” zajęła czwarte miejsce w bezpośrednich rozgrywkach. Również w tym roku zespół rozegrał wiele spotkań towarzyskich.

W roku 1937 drużyna „Znicza” rywalizuje ze „Skrą” o tytuł mistrza klasy A APR WOZPN, zdobywa 21 punktów i jako mistrz APR uczestniczy w rozgrywkach finałowych klasy A.

Również w roku 1937 juniorzy „Znicza” wygrywając 3:2 z KS „Marymont” zdobyli tytuł robotniczego mistrza Warszawy.

Zawodnicy linii ataku RKS „Znicz”, rok 1937; od lewej:
K. Biernat, E. Kurzela, K. Roszkowski, L. Lindner.

Drużyna nie posiadała w latach 30. trenera o pełnych kwalifikacjach. Początkowo treningi prowadzili zawodnicy tej drużyny Kazimierz Machała i Rudolf Fiszer, później – w latach 1934-1935 – K. Jasiński, zawodnik „Legii” Warszawa.

Sukcesy drużyny w dużej mierze zawdzięczano panującej w zespole zdrowej atmosferze, systematycznej pracy i wzorowej dyscyplinie, zaprowadzonej przez opiekuna, Stefana Przychodzkiego oraz kierownika sekcji, Mieczysława Stochlaka.

Należy wspomnieć, że piłkarze „Znicza” w latach 30. mieli wielu sympatyków, sama zaś drużyna należała do najbardziej popularnych i „kasowych” zespołów w okręgu warszawskim, zwłaszcza w takich miejscowościach jak Piastów, Ursus, Grodzisk Mazowiecki czy Zagórze.

W roku 1937 drużyna „Znicza” zdobywa upragnione mistrzostwo klasy A i wchodzi do ligi okręgowej.

Dwuletni start przeorganizowanej drużyny w lidze okręgowej kończy się degradacją do klasy A („Przegląd Sportowy” 18.04.1932 i 14.09.1932; „Robotnik” 23.08, 27.09, 17.10.1932; „Przegląd Sportowy” 11.11.1933, 24.03.1934, 25.07 i 17.10.1934, 10.04.1935; „Przegląd Sportowy” nr 28/1936; „Robotnik” 02.07.1936).

Jak już wspomniałem, druga drużyna RKS „Znicz” rozpoczyna rozgrywki od klasy C. Przyczyn tej degradacji należy dopatrywać się w omówionym wcześniej rozłamie w klubie.

Sekcja wychowała wielu świetnych zawodników. Franciszek Raczyński grał w robotniczej reprezentacji Warszawy i wraz z bramkarzem Karolem Kalinowskim występował w robotniczej reprezentacji Polski. Zawodnik Wypijewski po opuszczeniu „Znicza” i przejściu do „Legii” był reprezentantem Polski. Zych, Lindner, E. Kurzela i Eugeniusz Gmoch powoływani byli do robotniczej reprezentacji Warszawy.

Zawodnicy pierwszej drużyny „Znicza” poza rozgrywkami mistrzowskimi brali udział w turniejach tzw. „szóstkowych” WRSKO (Wojewódzkie Rozgrywki Stowarzyszeń Kulturalno-Oświatowych), w robotniczych mistrzostwach okręgu a także w turniejach pierwszomajowych.

Rozgrywano wiele wyjazdowych meczów towarzyskich. Wyjeżdżano między innymi na zawody do Skarżyska, Skierniewic, Mińska Mazowieckiego, Piaseczna, Starachowic Brześcia nad Bugiem i innych miejscowości.

I drużyna sekcji piłki nożnej RKS „Znicz”, rok 1938.

Klub organizował też w miesiącach letnich, podczas przerwy w rozgrywkach obozy wypoczynkowe w miejscowości Dębak k/Strzeńiówki w pobliżu Nadarzyna. W roku 1938 w rozgrywkach ligi okręgowej wg tabeli z 12 czerwca 1938 roku „Znicz” zajął 8 miejsce na 12 zespołów uczestniczących. W rozgrywkach tych brały udział takie kluby jak „Okęcie” Warszawa, „Legia” Starachowice, PWATT, „Granat” Skarżysko, „Huragan” Wołomin, „Warszawianka”, „Czarni” Radom.

Zawodnicy RKS „Znicz” w pochodzie 1-majowym, rok 1938.

I zespół sekcji piłki nożnej z sezonu 1938-1939; stoją od lewej: K. Biernat, Wł. Hyp, J. Popławski, E. Raczyński, W. Barierski, Cz. Zych, J. Grzelak, E. Kurzela; w pierwszym rzędzie od lewej: E. Sarnowicz, Cz. Wodnicki, Z. Rozworski, Wł. Szymanowski.

Sezon piłkarski 1938-1939 to drugi rok udziału „Znicza” w rozgrywkach ligi okręgowej, który zakończył się zajęciem ostatniego miejsca w tabeli. W wyniku weryfikacji zespołów drużyna klubu „PZL” przeniesiona została do klasy A z powodu niepotwierdzenia jednego zawodnika do gry przez WGiD WOZPN.

Najlepszego trenera zatrudniał „Znicz” w roku 1939. Był to węgierski bramkarz Marko Laszlo, który wychował takich piłkarzy jak Tadeusz Ciepliński – występujący później w reprezentacji USA, członka kadry narodowej juniorów – Jana Popławskiego, oraz bramkarzy – Zygmunta Rozworskiego i Romanowskiego.

Poniższe dane podaję na podstawie tabel rozgrywkowych zamieszczonych w czasopiśmie „Robotnik” w latach 1938-1939 oraz informacji pozyskanych od Franciszka Raczyńskiego. Barw „Znicza” w latach 30. XX w. bronili zatem: Wiak, T. Augustyniak, J. Antoszewski, W. Barierski, Cz. Bartos, A. Bartzak, J. Bieliński, Borkowski, K. Biernat, Cz. Ciesielski, W. Czajka, E. Cygan, Wł. Ciećwierz, Ciekosz, Ciepliński, W. Dąbrowski, H. Danielak, A. Długoborski, R. Fiszer, E. Gmoch, W. Garbowski, Wł. Gajewski,

Zespół piłki nożnej, rok 1939; drugi od lewej K. Biernat, drugi od prawej T. Krawczyk.

J. Grzelak, H. Gara, Wł. Hyp, Wł. Jasiński, Jermarczuk, R. Jankowski, M. Kurzela, E. Kurzela, T. Kurzela, St. Kurzela, St. Kałuża, S. Kozłowski, K. Kalinowski, E. Kalinowski, Kaluta, Klimek, Kwiecień, Komosiński, Korzeniowski, Krajewski, Lidner, Lewandowski, K. Łuczak, K. Machała, Malinowski, Małgowski, E. Michalak, B. Michalski, St. Osiński, S. Piotrkowicz, J. Podsiadlik, J. Popławski, Z. Plusiński, Fr. Raczyński, T. Rzędzicki, Romanowski, E. Rzędzicki, Rozworski, K. Roszkowski, Z. Sobczak, R. Sobociński, St. Senk, L. Szelański, Wł. Szymański, Fr. Stawiszyński, J. Stępniewski, S. Stępczyński, Siciński, Sierpiński, Sarnowicz, Tomaszewski, Z. Trojan, Tyszler, Wł. Wodnicki, E. Wodnicki, Cz. Wodnicki, St. Wcześniak, J. Wilczyński, H. Wahl, Witkowski, T. Wcześniak, Cz. Zych, St. Żukowski.

W okresie okupacji niemieckiej członkowie drużyny piłki nożnej wstąpili do Ochotniczej Straży Pożarnej przy fabryce Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki, dlatego też mogli prowadzić dwa razy w tygodniu treningi pod pozorem ćwiczeń kondycyjnych dla strażaków. Na terenie fabryki Tadeusz Kurzela organizował mecze piłki nożnej. W roku 1941 odbył się mecz z „Varsowią” – niedokończony z powodu oblawy prowadzonej przez niemieckich żandarmów. Piłkarze, za którymi oddano kilka strzałów, schronili się w parku Anielin. W roku 1942 drużyna piłkarska wzięła udział w turnieju, zajmując II miejsce.

Drużyna piłki nożnej, rok 1945.

Po wojnie sekcja piłki nożnej wznowiła działalność, jako jedna z pierwszych w klubie. Trenerem został Tadeusz Korbas. W ciągu trzech lat drużyna zajmowała jedno ze środkowych miejsc w tabeli rozgrywek klasy A, aż wreszcie w roku 1949 zdobyła mistrzostwo i przystąpiła do walki o wejście do II ligi. Niestety, decydujący mecz „Znicz” przegrał w stosunku 1:3. W skład drużyny wchodziłi wówczas m. in.: Z. Stępniewski, J. Kłosiewicz, T. Krawczyk, St. Kotlarski, W. Dudkiewicz, T. Zawiślak, T. Szymczak, H. Szylle, E. Lewandowski. Mistrzostwo klasy A drużyna „Znicza” zdobywa

I drużyna KS „Znicz”, lata 1945-1947.

ponownie w roku 1952. Ostatni, pamiętny dla „Znicza” mecz o wejście do II ligi rozgrywany z „Bzurą” Chodaków, kończy się przegraną 1:2 – zwycięskiego gola „Bzura” zdobywa w przedostatniej minucie gry. Należy podkreślić, że drużyna miała za sobą wszystkie mecze wygrane i remis w pierwszym meczu z „Bzurą”. Moment nieuwagi zespołu zniweczył przewidywane nadzieje awansu. Do wyróżniających się zawodników w tym okresie należy zaliczyć: Z. Stępniewskiego, J. Kłosiewicza, T. Krawczyka, W. Dudkiewicza, T. Zawiślaka, Eigela, Meringa, Wcześniaka, Krajewskiego i Grzechocińskiego. Trenerem pierwszego zespołu był wówczas Stanisław Maszner. W roku 1953 PZPN tworzy ligę międzywojewódzką, do której należą trzy zespoły z Mazowsza: „Huragan” Wołomin, „Bzura” Chodaków i „Znicz” Pruszków. Drużyna „Znicza” utrzymuje się na czołowym miejscu w tabeli rozgrywek do momentu rozwiązania ligi międzywojewódzkiej w roku 1959. Następnie zostaje powołana do nowoutworzonej ligi okręgowej, w której pozostaje do roku 1961. W następnym roku nastąpił spadek poziomu sportowego drużyny, w wyniku, czego zostaje zakwalifikowana do rozgrywek w klasie A. Dopiero po dwóch latach uciążliwej walki o jak najwyższe miejsce piłkarze „Znicza” znaleźli się na czele tabeli.

Zespół piłki nożnej KS „Znicz”, rok 1956.

W roku 1966 zespół wchodzi do utworzonej ponownie ligi międzywojewódzkiej. Wyróżniającymi zawodnikami w sekcji piłki nożnej byli wówczas: W. Rutka, B. Żurański, St. Wcześniak, A. Miastowski, J. Szukała, Z. Krajewski, W. Krajewski, E. Lewandowski, B. Bukraba, M. Popławski, A. Dąbrowski, Wł. Ignaczak, K. Krajewski, B. Bartos, Zatoń, Wł. Popiński i Borkowski. Trenerem drużyny został były zawodnik, Tadeusz Szymczak. Drużyna zajmowała zwykle jedno ze środkowych miejsc w tabeli. W roku 1972 wraz z czterema innymi zespołami przeszła do ligi okręgowej. W roku 1973 „Znicz” zajął pierwsze miejsce w tabeli, mając poważne szanse na awans do rozgrywek w lidze międzywojewódzkiej. Ponadto zaistniała możliwość wejścia do ligi okręgowej drugiego zespołu sekcji piłki nożnej. W tym czasie w „Zniczu” starannie przygotowywano młode kadry piłkarskie do gry w pierwszym zespole. W skład sekcji piłki nożnej wchodziło sześć zespołów:

- I drużyna – pierwsze miejsce w lidze okręgowej
- II drużyna – A klasa, możliwość awansu do ligi okręgowej
- I drużyna juniorów – liga juniorów, środkowe miejsce w tabeli rozgrywek
- II drużyna juniorów – klasa A juniorów
- dwie drużyny trampkarzy.

2

Sekcja jazdy szybkiej na lodzie

Dokonując podsumowania działalności sekcji jazdy szybkiej na lodzie, sięgnąć trzeba do historii tej dyscypliny sportu i roli, jaką odegrali w niej zawodnicy Pruszkowa. Dane historyczne wskazują nie tylko jak popularne jest łyżwiarstwo w rejonie Pruszków – Piastów, ale również wyraźnie świadczą o tym, że rejon ten jest kolebką łyżwiarstwa szybkiego w Polsce.

Od roku 1922 do 1973 mistrzostwa Polski w jeździe szybkiej na lodzie były rozgrywane 41 razy i zawodnicy Pruszkowa zdobyli w nich 20 tytułów mistrzowskich w tym: J. Kalbarczyk – 12, St. Kuch – 3, S. Magierowski – 2, Samorzyński – 1, W. Łęgowski, G. Wysocki – 1, J. Kowalski – 1 (juniorzy). Tytuły te zostały zdobyte w najcięższej konkurencji łyżwiarskiej, wieloboju drużynowym. Ogółem liczba tytułów mistrzowskich zdobyta przez zawodników Pruszkowa w różnych zawodach przekracza znacznie sto. Należy nadmienić, że jedne z pierwszych zawodów rozgrywanych o mistrzostwo Polski w tej konkurencji zostały zorganizowane w Pruszkowie na przygotowanym do tego celu torze na stawie w parku Potulickich i rozgrywane były również tam w latach 1946-1952 (aż do przeniesienia zawodów mistrzowskich do Zakopanego).

Na przestrzeni 51 lat łyżwiarstwa ustanowiono 120 rekordów Polski seniorów, z czego ponad 50 jest dziełem zawodników pruszkowskich: J. Kalbarczyk ustanowił 27 rekordów, Stanisław Kuch – 15 rekordów, Stanisław Magierowski – 4 rekordy, G. Wysocki – 4 rekordy, ponadto pruszkowscy zawodnicy ustanowili 7 rekordów Polski juniorów: T. Grzybczyk – 5 rekordów, G. Wysocki – 1 rekord, J. Wrześniński – 1 rekord. Zwycięstwa pruszkowian w zawodach różnej rangi trudno byłoby zliczyć. Oprócz wymienionych mistrzów wielu zawodników z Pruszkowa wchodziło w skład łyżwiarskiej reprezentacji kraju, np.: T. Lisiecki, Cz. Rytte, B. Głodkowski, J. Tkaczyk, A. Antosiak, K. Lewandowski, Z. Lewandowski, B. Lewandowski i P. Śniadowski. Nie sposób też pominąć trzech pruszkowianek, które zapisały się w historii łyżwiarstwa jako mistrzyni Polski: K. Sędzimir – dwukrotnie, R. Schmidt – dwukrotnie, B. Kalbarczyk – czterokrotnie (juniorzy).

Sekcja jazdy szybkiej na lodzie powstała przy klubie „Znicz” wkrótce po wyzwoleniu naszego kraju spod okupacji niemieckiej. Brak w Pruszkowie odpowiednich obiektów sportowych i trenerów był przyczyną tego, że wielu utalentowanych młodych łyżwiarzy szukało miejsca w innych klubach sportowych, najczęściej w „Legii”. Pomimo to w latach 50. drużyna „Znicza” startowała w mistrzostwach okręgowych i mistrzostwach Polski. Zdobyła też tytuł mistrza federacji „Kolejarz”. Z tego okresu pochodzą takie nazwiska utalentowanych łyżwiarzy Pruszkowa, zawodników „Znicza”, jak A. Twarowski, St. Magierowski, Siennicki, Głodkowski, J. Kowalski, St. Nykiel, K. Sędzimir i St. Kuch.

Prawdziwy rozkwit sekcji i powrót do dawnych tradycji zaczyna się od roku 1970. Dzięki pomocy wojewódzkich i powiatowych władz sportowych, jak również zakładu patronackiego – ZNTK, nastąpiła znaczna poprawa warunków do uprawiania łyżwiarstwa. Od tej pory rozpoczyna się uporczywa walka trenerów – St. Kucha oraz B. Lewandowskiego, a także zawodników i działaczy o przywrócenie hegemonii Pruszkowa w jeździe szybkiej na lodzie. Wielu pruszkowskich zawodników powraca z klubów warszawskich do „Znicza”. Następuje okres intensywnych treningów. W sezonie startowym 1971/72 sekcja dysponuje już wyszkolonymi zawodnikami jak np. G. Wysocki, J. Rokita, Z. Sara, R. Rybus, A. Sieniutycz, Wł. Giersz, K. Wójcicki, K. Winiarek, J. Rutkowski, R. Wyszowski, K. Niewiadomski i Z. Majno.

W zawodach o puchar 50-lecia PZŁS w roku 1971 Grzegorz Wysocki zajmuje drugie miejsce i zostaje zakwalifikowany do reprezentacji Polski, wyjeżdżając do Włoch oraz na mistrzostwa Europy w Davos. Obydwa starty przynoszą sukcesy: we Włoszech Wysocki ustanawia rekord Polski w wieloboju klasycznym i zostaje mistrzem Polski na rok 1972. Świetnym przygotowaniem wykazali się juniorzy. W zawodach o Puchar Podhala Z. Sarat i J. Rokita wygrali biegi na dystansie 500 i 1500 m, w wieloboju zajęli drugie i trzecie miejsce. W mistrzostwach okręgu warszawskiego juniorzy „Znicza” wygrali wszystkie biegi indywidualnie. Mistrzem okręgu został J. Rokita, a wicemistrzem A. Sieniutycz. Z. Sarat na skutek upadku podczas jednego z biegów zajął w wieloboju piąte miejsce. W mistrzostwach Polski juniorzy zdobywają pierwsze miejsce dla swojej drużyny i klubu. Zespół seniorów w mistrzostwach Polski zajął trzecie miejsce. Ze względu na młody wiek drużyny, w kadrze seniorów startowała czołówka juniorów. Oto wyniki łyżwiarzy „Znicza” w roku 1972: 8 tytułów mistrza Polski (na 12 możliwych do zdobycia); w tym: G. Wysocki – na 5000 m, 10 000 m i w wieloboju; J. Rokita – na 1500 m, 3000 m, Z. Sarat – na 1500 m, 3000 m.

Drużyna juniorów zdobyła 7 tytułów wicemistrza Polski w tym: G. Wysocki – na 500 m i 1500 m J. Rokita – na 500 m, 1500 m, 3000 m, Z. Sara – na 5000 m i w wieloboju.

Zawodnicy „Znicza” również w tych zawodach ustanowili cztery rekordy Polski. Grzegorz Wysocki na 5000 m, w wieloboju klasycznym i w wieloboju sprinterskim, St. Kuch w jeździe godzinnej.

Trzem zawodnikom z klubu „Znicz” przyznano udział w mistrzostwach Europy i mistrzostwach świata.

Ostatni z opisywanych sezon łyżwiarski nie przyniósł klubowi tak znakomitych osiągnięć. Złożyły się na to niekorzystne dla łyżwiarzy warunki atmosferyczne podczas ówczesnej zimy, jak również choroba czołowych zawodników w okresie zawodów. Uzyskano mniej tytułów i trzecie miejsce w mistrzostwach Polski juniorów.

Niestety, ku zaskoczeniu wielu entuzjastów tego sportu podjęto decyzję o budowie toru łyżwiarskiego na Stegnach w Warszawie. Stało się tak mimo opracowanych planów budowy takiego toru w Pruszkowie, istniejących w tym mieście tradycjach i prowadzonej przez „Znicz” sekcji. W niedługim czasie klubowi zawodnicy przenieśli się do Warszawy.

3

Sekcja hokeja na lodzie

W roku 1935 założono w klubie RKS „Znicz” sekcję hokeja na lodzie. Jej działalność nie trwała długo z powodu znacznych trudności finansowych jak i braku sprzętu do uprawiania tej dyscypliny sportu. Zawodnicy w niezbędny sprzęt zaopatrywali się we własnym zakresie. Trenowali i rozgrywali mecze na zamrożonym stawie w Anielinie (obecnie skwerek zieleni pomiędzy ul. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej a rzeką Utratą), bądź na stawie w parku Potulickich lub na wylewanej tafli lodowej obok boiska piłkarskiego. Rozgrywali wiele meczy towarzyskich z zawodnikami klubów „Marymont”, „Skra”, „Legia” „Gwiazda”, „Warszawianka” i „Polonia”. W składzie sekcji wyróżniali się Fr. Raczyński, T. Pawlak, St. Woźniak, K. Bomert, Cz. Ciesielski i Karlicki. Franciszek Raczyński i Teofil Pawlak powołani zostali do robotniczej reprezentacji Polski na mecz z Łotwą. Po rozwiązaniu sekcji w roku 1935 Franciszek Raczyński bronił barw warszawskiej „Skry”.

Inicjatorem ponownego powołania sekcji hokejowej w „Zniczu” był piłkarz klubu, późniejszy hokeista, trener a zarazem zasłużony działacz sportowy – Jerzy Grzechociński. Powstała ona w roku 1951, w trudnych dla klubu warunkach. Pierwsze mecze rozgrywano na pruszkowskim stawie, który służył jednocześnie jako tor do jazdy szybkiej na lodzie. W ciągu pięciu lat drużyna hokejowa zdobywała corocznie tytuł mistrzowski województwa warszawskiego. Jej głównymi rywalami były kluby: „Żyrardowianka”, „Stal” Grodzisk

Mazowiecki i „Bzura” Chodaków. Drużyna otrzymała sezonowe lodowisko zlokalizowane na tyłach Domu Kultury Kolejarza. W sezonie zimowym wykorzystywano do tego celu usytuowane tam korty tenisowe, po uprzednim odpowiednim ich zabezpieczeniu. Strażacy – pracownicy ZNTK – wylewali wodę, która po zamrożeniu tworzyła taflę lodową. Po wytyczeniu boiska do gry, ustawiano odpowiednie bandy zabezpieczające. Na zewnątrz boisk tenisowych usypano po obydwu stronach ziemne trybuny i ustawiono z każdej strony po cztery rzędy ławek. Kolejnym zabezpieczeniem przed uderzeniami krążka był ustawiony wokół boiska płot zabezpieczający o wysokości 3 metrów. Okoliczny teren wraz boiskiem został oświetlony wieloma silnymi lampami elektrycznymi. Wkrótce też w sezonie 1956/57 hokeiści „Znicza” zdobywają awans do II ligi („Przegląd Sportowy” nr 67 z 20.08 1956 i z 1956 r.). Jednym z przeciwników drużyny „Znicza” był ówczesny wicemistrz Polski „Naprzód” Janów. W skład drużyny hokeja na lodzie wchodził: Engel, Świczar, Grzechociński, Jesionowski, Marlikowski, Sierakowski, Kujawa, Kijak, Baliński, Gajewski, Paluch. Niestety – pobyt drużyny hokejowej „Znicza” w lidze nie trwał długo. Z powodu braku sztucznego lodowiska drużyna nie mogła dorównać poziomem przeciwnikom o dużo lepszych możliwościach szkoleniowych.

Rok 1957; od lewej: sędzia F. Raczyński, z numerem „5” zawodnik KS „Kolejarz” B. Kujawa.

W rok później zespół „Znicza” ponownie zdobywa tytuł mistrza okręgu i przez kilka następnych sezonów uczestniczy w rozgrywkach ligi międzywojewódzkiej, a nawet ubiega się o awans do I ligi. Tymczasem sekcja zdążyła już wychować spośród juniorów kadrę pierwszej drużyny. Należeli do niej m.in.: Cegliński, Lessing, Kołodziejczyk, Pawłowski, Szkiela, Piotrowicz, Kłojze.

Drużyna hokejowa, rok 1960.

Drużyna hokeistów, rok 1965.

Trening hokeistów „Znicza”, rok 1965.

Drużyna hokeistów, rok 1966.

W sezonie 1968/69 powstaje centralna II liga, do której awansuje drużyna hokejowa „Znicza”. I tym razem hokeiści pruszkowscy nie są w stanie dorównać tak renomowanym konkurentom jak „Zagłębie” Sosnowiec, KTH Krynica, „Unia” Oświęcim, „Włókniarz” Zgierz, czy „Śląsk” Wrocław. Główną przyczyną spadku drużyny są ograniczone możliwości korzystania ze sztucznego lodowiska na warszawskim „Torwarze”, ponoszone z tego tytułu wysokie koszty treningowe, a także koszty wypożyczania obiektu w celu terminowego przeprowadzenia rozgrywek ligowych. Na koszty te składały się: opłata za każdą godzinę użytkowania tafli lodowej na przeprowadzenie treningu oraz opłata za korzystanie z szatni i innych pomieszczeń socjalnych. Przeszkodą było też wyznaczanie późnych godzin wieczornych na przeprowadzanie treningów sportowych, niezależnie czy przeprowadzano je z młodzieżą, czy z zawodnikami pierwszego zespołu, a także bardzo późne godziny powrotu do domu zawodników, którzy następnego dnia musieli wcześniej wstawać do pracy. Należy nadmienić, że z wyjazdowych treningów korzystali też juniorzy tej sekcji – uczniowie szkół.

Duże znaczenie w osiągnięciu dobrych wyników sportowych miało odpowiednie wyposażenie w sprzęt sportowy. Warto wspomnieć, że często podejmowano próby pozyskania przez inne kluby zawodników tej sekcji do własnych zespołów. Zdarzały się również przypadki wypożyczania zawodnika naszego klubu na okres sezonu rozgrywkowego. W wyniku trudności finansowych i sprzętowych nastąpiły w zespole nieporozumienia. Sekcja przeżywała okres załamania. Odchodziło wielu starszych, zdolnych zawodników. Zespół nawet w rozgrywkach ligi okręgowej nie odgrywał większej roli. Dopiero bliska perspektywa oddania do użytku sztucznego lodowiska w Pruszkowie zmobilizowała zawodników i działaczy do wytężonej pracy. W tym miejscu należy wyrazić uznanie p. Grzechocińskiemu, byłemu zawodnikowi tej sekcji, a następnie jej kierownikowi za zaangażowanie się w dzieło budowy lodowiska i kompresorowni w Pruszkowie. Należy podkreślić, że przede wszystkim jemu miasto i klub powinny być wdzięczne za pozyskanie najpierw sztucznego lodowiska, a następnie pięknej hali sportowej. W latach późniejszych sztuczne lodowisko przestało istnieć, a po przebudowie podłogi powstała hala sportowa, której stałym użytkownikiem stała się sekcja koszykówki MOS. W okresie jed-

nego sezonu zespół hokeistów podniósł swój poziom i w następnym sezonie (1972/73), nie tracąc w rozgrywkach ani jednego punktu, awansował do drugiej ligi. Sukces ten, pod opieką trenera Zenona Hajdugi, wywalczyła drużyna w składzie: Kołodziejczyk, Kłojze, Lessing, Iwańczyk, Ziębicki, Kapała, W. Pawłowski, Dolota, Cegłowski, Piotrowicz, Loszek i J. Pawłowski. W okresie 22 lat powojennej działalności sekcji drużyna hokeja na lodzie zdobyła sobie wielu sympatyków i zapalonych kibiców. Do osiągnięcia tak zaszczytnych sukcesów przyczynili się w największym stopniu zawodnicy: Grzechociński, Jesionowski, Mostowski, Baliński, Dylewski, Eigel, Gajewski, Hajduga, Lipowski, Marlikowski, Pająk, Paluch, Roškiewicz, Sierakowski, Troczek, J. Goetze; oraz działacze: A. Burzyński, E. Dzikowski, M. Długoborski, J. Józwiak, St. Krypa, St. Kapuściński, W. Mędrek, A. Pleszczyński, J. Staniszewski i Zabłocki.

4

Sekcja bokserska

Sekcja bokserska powstała w roku 1928. Na początku były ogromne trudności. Trzeba było wielkiego zapędu zawodników, aby bez sali treningowej, bez niezbędnego sprzętu, a nawet bez trenera uprawiać boks. Pomimo tego już w roku 1928 zawodnik „Znicza” K. Kalinowski zdobył tytuł wicemistrza wagi piórkowej podczas mistrzostw robotniczych Warszawy. Zawody odbyły się w Warszawie w klubie RKS „Skra”. W ogólnej punktacji drużyna „Znicza” zajęła III miejsce. W następnym turnieju bokserskim drużyn robotniczych o mistrzostwo Warszawy w roku 1929 Kalinowski ponownie zostaje wicemistrzem wagi piórkowej, Rzędzicki uzyskuje tytuł wicemistrza wagi średniej. W ogólnej punktacji w turnieju zwyciężył zespół „Skry” przed zespołami „Ogniwo” i „Znicz”.

Wobec braku jakiegokolwiek poprawy warunków bytowych sekcji osiągnięcie lepszych wyników nie było możliwe i sekcja bokserska została rozwiązana. Ponownego jej powołania podjęli się w roku 1937 Franciszek Kaszper i Aleksander Paszko. Tym razem udaje się wyjednać u władz miejskich salę treningową i zespół pod kierunkiem instruktorów Boskiego i Kaszpra rozpoczyna systematyczną pracę. Do bardziej utalentowanych pięściarzy w „Zniczu” należeli: Szewczyk, Iżycki, Piniński, Dymarowicz, Ładno, Komosiński, Dudek, Misiak, Kałuża, Rytel, Rzędzicki, Rot, Kalinowski. Władze Warszawskiego Robotniczego Związku Bokserskiego, widząc stałe postępy w pracy zespołu, przydzielają „Zniczowi” w nagrodę osiem par rękawic bokserskich,

gruszkę ćwiczebną i obuwiu. Jeszcze w tym samym roku podczas robotniczych mistrzostw Warszawy Dynarowicz zdobywa I miejsce i tytuł robotniczego mistrza Warszawy. Sekcja bokserska kontynuuje swoją działalność w latach następnych aż do wybuchu wojny. Do wyróżniających się pięściarzy „Znicza” należeli wówczas: K.Kalinowski, Rzędzicki, Rot, Rytel, Kałuża, Misiak, Dudek, Komosiński, Ładno, Szewczyk, Iżycki, Piniński i Dynarowicz.

Kolejnego wznowienia działalności sekcji bokserskiej podejmują się w roku 1947 St. Gęsicki, H. Bischoff i H. Kosno. Wsparcie finansowe i sprzęt zapewnia sekcji Zarząd Główny ZZK. Znaczną pomoc zapewnił również zakład opiekuńczy – Warsztaty Główne PKP w Pruszkowie. Warsztaty wykonały między innymi ring bokserski. Kierownictwo sekcji pięściarskiej objął Henryk Kosno. Jeszcze w roku 1947 zespół zdobywa III miejsce w wojewódzkich mistrzostwach klasy B. Rok później wielu młodych zawodników zdobywa tytuł „mistrza pierwszego kroku”. Odtąd zawodnicy sekcji walczą o tytuł mistrza klasy A okręgu warszawskiego.

Zaszczytny cel zostaje osiągnięty w roku 1952. W finałowych rozgrywkach o wejście do II ligi zespół zajmuje trzecie miejsce za „Pogonią” Szczecin i „Flotą” Gdynia. Wyróżniającymi się zawodnikami w tym okresie w sekcji byli: Zenon Perko, Jerzy Kantarski, Ryszard Hill, Zbigniew Nejman, Stanisław Bieliński, Jerzy Winczewski i Jan Mikulczyk. Były to lata największego rozkwitu sekcji bokserskiej w Pruszkowie. Właśnie ta dyscyplina sportowa cieszyła się wówczas dużym zainteresowaniem młodzieży. Klub wyszkolił wielu utalentowanych juniorów, takich jak: Janusz Majchyk, Władysław Michta, Bogdan Tomaszewski, B. Fabień, Sylwester Ziółkowski i inni. Zawodnicy sekcji bokserskiej trenowali w „hali” – obiekcie przystosowanym do treningów (obecnie część Szpitala Kolejowego na osiedlu ZNTK). W latach późniejszych treningi odbywały się w hali przy Szkole Podstawowej nr 8 w Pruszkowie. Również niektórzy chłopcy z Zasadniczej Szkoły Kolejowej przy ul. Lipowej (obecnie Szkoła Podstawowa nr 6) po zajęciach lekcyjnych na jej korytarzach trenowali boks, przygotowując się do „pierwszego kroku bokserskiego”. Chłopców tych trenował późniejszy trener I klasy trenujący kadrę Polski, zastępca trenera reprezentacji Feliksa Stamma, ówczesny nauczyciel w tej szkole – pan Walerysiak. Zawodnikiem tej sekcji był również późniejszy przewodniczący Prezydium MRN w Pruszkowie Ryszard Hill.

Sekeja bokserska.

W roku 1956 „Znicz” po raz drugi zdobywa mistrzostwo klasy A województwa warszawskiego i walczy o wejście do II ligi. Ostatecznie zespół zajmuje III miejsce w rozgrywkach pięściarskich za „Lublinianką” i „Brdą” Bydgoszcz. Następuje dalsza mobilizacja sił, wzmacnia się akcja szkoleniowa młodej kadry pod okiem utalentowanych trenerów. Na podkreślenie zasługuje pomoc udzielana tej sekcji przez Zakłady 1 Maja w Pruszkowie, które udostępniały zespołowi bokserskiemu salę kinową na treningi i po odpowiednim przystosowaniu na prowadzenie zawodów bokserskich. Zatrudnionym u siebie w bokserom zakłady zapewniały dobre warunki do treningu i pracy. W następnych latach spadło jednak wśród młodzieży zainteresowanie boksem. Sekcja bokserska odczuwała poważny brak młodych kadr. Z uwagi na problemy z naborem przyszłych zawodników, jak również na trudności finansowe klubu, zarząd przekazał w roku 1969 sekcję bokserską do Młodzieżowego Klubu Sportowego. Prowadził on tę sekcję, ograniczając się do szkolenia juniorów.

5

Sekcja szachowa

Sekcja szachowa powstała w roku 1954. Jej kierownikiem został Antoni Rakowski, który był jednocześnie zawodnikiem drużyny szachowej. Turniej kwalifikacyjny wygrał Antoni Wiktorski przed Antonim Rakowskim. Jeszcze w tym samym roku drużyna zajmuje IV miejsce w mistrzostwach województwa warszawskiego. Najwięcej punktów dla zespołu zdobyli: Jerzy Własenko, Jadwiga Rakowska, Antoni Rakowski, Stanisław Dyda i Jerzy Koper.

Dwa lata później zespół odnosi zwycięstwo w rozgrywkach klasy B i awansuje do klasy A. Najlepszym zawodnikiem sekcji w tym czasie był Adolf Hanke. W mistrzostwach województwa warszawskiego w roku 1957 drużyna zajęła II miejsce.

Rok 1961 przynosi zespołowi sukces w postaci pierwszego miejsca w grupie. W rozgrywkach eliminacyjnych o wejście do II ligi zajmuje IV miejsce. Do wyróżniających się w tym okresie zawodników sekcji należą: Leszek Rakowski, Jadwiga Rakowska, T. Biedrzycki, T. Perycz, Chrystian Materski, Antoni Rakowski i M. Skuch.

Trening sekcji szachowej, rok 1962.

W roku 1963 drużyna szachowa ponownie zdobywa mistrzostwo województwa warszawskiego, a następnie zajmuje IV miejsce w lidze Warszawy. W mistrzostwach seniorów województwa warszawskiego V i VI miejsce zajęli Chrystian Materski i Leszek Rakowski., a w grze błyskawicznej wicemistrzem województwa został Tadeusz Perycz, trzeci był Leszek Rakowski, a szósty Chrystian Materski. W roku tym drużyna straciła wysokiej klasy zawodnika, umiera bowiem jeden z najlepszych szachistów województwa Adolf Hanke.

Rok 1964 przynosi sekcji III miejsce w rozgrywkach ligowych Warszawy oraz ponowny tytuł wicemistrza województwa, który zdobył Chrystian Materski. Rok później zespół zdobył drużynowe mistrzostwo województwa, a indywidualnie tytuł mistrza wywalczył Leszek Rakowski.

Następne lata przyniosły wiele sukcesów szachistom „Znicza”.

W roku 1967 mistrzostwo miasta i powiatu Pruszków zdobył Kazimierz Marcinkowski przed Henrykiem Marciniakiem i Leonem Wasilewskim (w zawodach uczestniczyło 32 zawodników). W eliminacjach do II ligi drużyna wygrała turniej w Piotrkowie Trybunalskim. Najlepszym zawodnikiem okazał się kapitan zespołu Tadeusz Perycz. W Elblągu w rozgrywkach II ligi drużyna zajęła VI miejsce. Podobnie jak i w poprzednim roku zdobyła tytuł drużynowego mistrza województwa warszawskiego. Najwięcej punktów uzyskał

Henryk Marciniak i Leon Wasilewski. W mistrzostwach województwa w szachach błyskawicznych zwyciężył Tadeusz Perycz, trzecie miejsce zajął kolejny nasz zawodnik Leszek Rakowski przed Leonem Wasilewskim i Tadeuszem Biedrzyckim.

- Drużyna „Znicza” wygrała eliminacje do II ligi w Piotrkowie Trybunalskim. We Wrocławiu zajęła V miejsce na dziewięć drużyn startujących w II lidze.

- W mistrzostwach województwa juniorów w Pułtuskach zwyciężył Piotr Gasik i tym samym zakwalifikował się do finału mistrzostw Polski w Katowicach.

- W lidze mazowieckiej drużyna zajęła II miejsce. Najwięcej punktów zdobywa Leszek Rakowski i Stanisław Magierowski.

- Dnia 16.10.1967 r. zmarł Antoni Rakowski, założyciel i długoletni kierownik sekcji szachowej oraz jeden z czołowych szachistów Pruszkowa. Funkcję kierownika sekcji objął jego syn Leszek Rakowski.

Rok 1968 – do finału mistrzostw województwa zakwalifikowało się kilku zawodników zajmując następujące lokaty: II – Leszek Rakowski, III i IV – Leon Wasilewski i Henryk Marciniak.

- W mistrzostwach województwa w grze błyskawicznej II i III miejsce zajęli odpowiednio Henryk Marciniak i Tadeusz Perycz.

- Turniej klasyfikacyjny o uzyskanie pierwszej kategorii wygrał Roman Marczak przed Sergiuszem Rudnickim i Tadeuszem Biedrzyckim.

- W rozegranym w Zegrzu turnieju błyskawicznym o mistrzostwo województwa Piotr Gasik zdobył III nagrodę.

- Drużyna klubowa „Znicza” zdobywa tytuł mistrza województwa.

- W otwartych mistrzostwach województwa I miejsce zdobył Tadeusz Perycz, a IV Tadeusz Biedrzycki. Turniej wojewódzki w grze błyskawicznej wygrał Leszek Rakowski przed Tadeuszem Peryczem; czwarty był Krzysztof Polkowski.

Rok 1969 – odbyły się mistrzostwa KS „Znicz”. W grze błyskawicznej tytuł mistrzowski zdobył Leszek Rakowski wyprzedzając Tadeusza Biedrzyckiego i Piotra Gasińskiego.

- Turniej o mistrzostwo klubu wygrał Leszek Rakowski przed Tadeuszem Biedrzyckim i Sergiuszem Rudnickim.

- Mistrzostwo juniorów województwa warszawskiego na zawodach rozegranych w Pułtuskach zdobył Piotr Gasik. Trzecie miejsce przypadło Krzysztofowi Polkowskiemu.

- Piotr Gasik zajął w finale mistrzostw Polski X miejsce.
- W ramach wymiany „Znicz” gości szachową drużynę BSG „Lokomotive” Delitzsch. Mecz zakończył się zwycięstwem gospodarzy stosunkiem punktów 7,5:2,5, a turniej błyskawiczny 69:3.
- W turnieju rewanżowym w Delitzsch wygrał „Lokomotive” 6:4, turniej błyskawiczny „Znicz” 54:46.
- Mistrzostwo w grze błyskawicznej w Zegrzu zdobył Leszek Rakowski, IV miejsce zajął Leon Wasilewski, a X – Roman Marczak. W zawodach udział brało 72 zawodników.
- W rozgrywkach ligi mazowieckiej drużyna zajęła drugie miejsce. Na wyróżnienie zasłużyli: Jadwiga Rakowska, Roman Marczak i Krzysztof Polkowski.
- W mistrzostwach województwa Tadeusz Perycz zajął III, a Leszek Rakowski IV miejsce.

Rok 1970 – w dwudniowym turnieju wojewódzkim w Siedlcach drużyna zdobywa puchar za zajęcie II miejsca (uczestniczyło 12 drużyn). Najlepszy wynik (100 procent) uzyskał Tadeusz Perycz.

- W rozegranych w Pułtusku mistrzostwach województwa juniorów Krzysztof Polkowski i Piotr Gasik zajęli wspólnie I miejsce.
- Mistrzostwo miasta i powiatu Pruszków zdobył Roman Marczak przed Stanisławem Liśkiewiczem. W mistrzostwach Polski klubów kolejowych w Katowicach „Znicz” zajął 10 miejsce na 18 uczestniczących zespołów,
- W lidze mazowieckiej drużyna zajęła II miejsce. Najwięcej punktów dla „Znicza” zdobyła Jadwiga Rakowska i Krzysztof Polkowski.
- Turniej międzyokręgowy rozegrany w Kielcach i w Warszawie wygrał Tadeusz Perycz, wypełniając normę na kandydata na mistrza krajowego.
- Mistrzostwo województwa w grze błyskawicznej w Zegrzu zdobył Krzysztof Polkowski, III i IV miejsce zajęli odpowiednio Piotr Gasik i Leszek Rakowski (startowało 32 szachistów).
- W rozegranych w Warszawie mistrzostwach województwa seniorów zawodnicy uzyskują tę samą co w poprzednim roku kolejność miejsc w zawodach.
- Na walnym zjeździe Polskiego Związku Szachowego za zasługi dla rozwoju masowego szachów oraz prace organizacyjną i sportową na terenie województwa warszawskiego zostali wyróżnieni

działacze i zawodnicy „Znicza”. Złotą Honorową Odznakę Związku otrzymał Tadeusz Perycz. Srebrne odznaki otrzymali Jerzy Gudowicz i Leszek Rakowski.

Rok 1971 – wojewódzki turniej błyskawiczny w Warszawie wygrał Leszek Rakowski przed Piotrem Gasikiem. Piąte miejsce zajął Krzysztof Polkowski.

- Podobnie jak w roku 1969 zespół rozegrał mecze z klubem BSG „Lokomotive” Delitzsch. W NRD „Znicz” wygrywa w stosunku 5,5:3,5, a w Pruszkowie 8:4. Turniej błyskawiczny przynosi zwycięstwo naszemu klubowi 47,5:33,5. W Zegrzu mistrzem województwa w grze błyskawicznej został Piotr Gasik, czwarty był Leszek Rakowski, a ósmy Krzysztof Polkowski. W grze błyskawicznej startowało 45 szachistów z województwa.
- W lidze mazowieckiej drużyna wywalczyła wicemistrzostwo. Najwięcej punktów dla drużyny zdobyli Krzysztof Polkowski i Piotr Gasik.
- Szeroki finał mistrzostw województwa wygrał Tadeusz Perycz, startowało 40 szachistów.

Rok 1972 – turniej o mistrzostwo miasta i powiatu Pruszków wygrał Krzysztof Polkowski przed Jerzym Własenko i Leszkiem Rakowskim.

- W mistrzostwach juniorów woj. warszawskiego Krzysztof Polkowski zajął trzecie miejsce.
- W ciągłym drabinkowym turnieju w sekcji, od roku 1968 prowadzi Leszek Rakowski.
- Drużyna zdobywa wicemistrzostwo województwa. Najwięcej punktów zdobyli Krzysztof Polkowski i Leszek Rakowski.
- W mistrzostwach wojewódzkich w grze błyskawicznej wystąpiło 38 zawodników. Szachiści „Znicza” w finale zajęli miejsca od 2. do 5. w następującej kolejności: Piotr Gasik, Leszek Rakowski, Leon Wasilewski, Krzysztof Polkowski.

Turniej szachowy o mistrzostwo Pruszkowa.

Sekcja nicustannie rozwijała działalność, o czym świadczy duże zainteresowanie tym sportem młodzieży z Pruszkowa i okolic. Na początku lat siedemdziesiątych XX wieku sekcja liczyła 60 członków, w tym 40 procent to młodzi zawodnicy nie przekraczający 20. roku życia.

6

Sekcja koszykówki

W początkowych latach w sekcji koszykówki występowała większość siatkarzy i zawodników piłki nożnej. Koszykarze „Znicza” brali udział w turniejach pierwszomajowych, mistrzostwach o puchar WRSKO, rozgrywali też wiele spotkań towarzyskich z drużynami robotniczymi.

Pozyskiwane środki finansowe na działalność wszystkich sekcji były ograniczone. Zawodnicy w większości przypadków finansowali z własnych środków wyjazdy na zawody, czy zakup sprzętu. Z powodu braku hali sportowej rozgrywali zawody na świeżym powietrzu. Boisko do gry znajdowało się na zapleczu boiska do piłki nożnej. Jak większość drużyn RKS „Znicz”, w początkowym okresie działalności, również sekcja koszykówki brała udział w rozgrywkach z okazji 1 Maja, a także w rozgrywkach pucharowych i turniejach drużyn robotniczych. Należy wspomnieć, że działała wtedy niezgłoszona oficjalnie do PZKosz. sekcja koszykówki przy parafii żbikowskiej. W roku 1932 bardzo dobrze spisał się zespół koszykarzy „Znicza” podczas zawodów z okazji 10-lecia klubu RKS „Skra”.

Zajął wówczas II miejsce za „TUR”, przed „Skrą” Łódź, „Skrą” Warszawa i „Sarmatą”. W sekcji koszykówki występowali m.in.: Cz. Ciesielski, Wł. Szymański, H. Wahl, Fr. Raczyński, K. Biernat, Kondratiuk. Wychowankiem tej sekcji był zawodnik Radziszewski, który grał później w reprezentacji Polski.

Zawodnicy sekcji koszykówki RKS „Znicz”, rok 1935.

W roku 1945 znajdujący się na terenie Pruszkowa koszykarze zgłosili się do naszego klubu. Na nowo zorganizowana sekcja została zgłoszona do rozgrywek klasy A PZKosz. Po rocznym udziale w rozgrywkach drużyn zespół koszykówki „Znicza” zdobył mistrzostwo w swojej klasie po czym, wykorzystując reorganizację w PZKosz. i utworzenie nowych struktur, wszedł do I ligi. Klub

w tym okresie znajdował się w bardzo trudnej sytuacji materialnej, nie otrzymując żadnych dotacji. Koszykarze musieli na własny koszt jeździć na rozgrywki do najdalszych miast w kraju. Z powodu braku funduszy na opłacenie trenera, rolę tę spełniał jeden z najzdolniejszych zawodników, Mieczysław Duda. W tym czasie na terenie Pruszkowa powstaje również kilka zespołów grających w koszykówkę, niezgłoszonych do PZKosz. Zespół „Znicza” w dniach 23-24 lutego 1946 r. uczestniczy w turnieju kwalifikacyjnym do mistrzostw Polski. W KS „Znicz” Pruszków sekcję koszykówki reprezentowali między innymi: M. Duda, Józwiak, Widlicki, Morawski, Miszczak, Kociński, Michałowski.

Jak już wspominałem, trudności finansowe często nie pozwalały zawodnikom na udział w zawodach. Spotkania oddane walkowerem spowodowały opuszczenie przez wielu z nich szeregów zespołu I ligi. W roku 1946 Mieczysław Duda zostaje powołany do reprezentacji Polski na Olimpiadę w roku 1948. Zespół, nie mając odpowiednich warunków do dalszego rozwoju (brak hali sportowej, trenera, sprzętu), został zmuszony do zrezygnowania z udziału w rozgrywkach I ligi. Po powrocie do klasy A, dzięki zapałowi i wytężonej pracy koszykarzy, drużyna utrzymuje się przez okres trzech lat w czołówce tabeli. Pomimo braku hali sportowej odpowiedniej do uprawiania koszykówki, dzięki ciężkiej i ambitnej pracy zawodników, drużyna wciąż znajdowała się w na czołowym miejscu w swojej klasie rozgrywkowej. Trenowano przez cały sezon – od wczesnej wiosny do późnej jesieni – na otwartym powietrzu, na boisku w parku, boiskach przy szkołach itp.

Zimą zawodnicy „bawili się” w koszykówkę w niewymiarowej sali sportowej usytuowanej na terenie osiedla ZNTK, lub w części sali kinowej Domu Kultury Kolejarza w Pruszkowie. Usuwano wtedy kilka rzędów krzesel, a kosz zawieszany był na odpowiedniej wysokości na balkonie widowni. Nanoszono również linie określające pola rzutów do kosza oraz do uprawiania podstawowych sprawnościowych ćwiczeń koszykarskich. W roku 1949 utworzono sekcję koszykówki przy MOS w Pruszkowie. W roku 1951 sekcja koszykówki przy KS „Znicz” zostaje rozwiązana, a jej zawodnicy przechodzą do MKS „Znicz”.

Sekcja koszykówki, rok 1946 – przerwa w zajęciach.

Sekcja koszykówki, lata 1947-1949.

7

Sekcja hazeny *

Sekcja hazeny istniała od założenia klubu do roku 1939. Należy wyjaśnić, że była to dzisiejsza sekcja piłki ręcznej, w grze obowiązywały nieco odmienne zasady. W tej dyscyplinie „Znicz” nie zanotował imponujących osiągnięć. Przyczyną był brak zainteresowania wśród młodzieży robotniczej tą dyscypliną sportu. Młodzi ludzie garnęli się do uprawiania piłki nożnej, koszykówki, siatkówki i lekkoatletyki, dlatego też sekcja hazeny traktowana była jako sport „pomocniczy”. Pewne ożywienie w działalności sekcji następuje w roku 1937, kiedy to „Znicz” zatrudnił instruktora. Dzięki systematycznym i właściwie prowadzonym treningom sekcja hazeny pozyskała większą ilość zwolenników. Zespół rozgrywał spotkania i uczestniczył w zawodach pomiędzy robotniczymi klubami sportowymi oraz zespołami niezrzeszonymi w klubach sportowych.

*) hazena – pochodząca z Czech odmiana piłki ręcznej kobiet

8

Sekcja piłki ręcznej kobiet

Utworzenie w roku 1961 sekcji piłki ręcznej kobiet było, rzecz można, kontynuacją działalności dawnej sekcji hazeny. Założycielem i pierwszym trenerem drużyny został Piotr Foks. Z uwagi na młody wiek zawodniczek, drużyna zostaje zgłoszona do rozgrywek młodzieżowych klubów sportowych.

W okresie pierwszych startów dobrą grą wyróżniały się zawodniczki: E. Foks, D. Baca, G. Pawłowska, K. Waszkiewicz, Z. Jazy, B. Wysmułek, J. Małecka i A. Wszyńska. W roku 1964 drużyna zostaje zgłoszona do rozgrywek ligi okręgowej, gdzie zajmuje jedno z środkowych miejsc w tabeli rozgrywek.

W roku 1968, po zmianach organizacyjnych w OZPR, zespół wchodzi do ligi wojewódzkiej. Dobry klimat w drużynie oraz intensywna praca pod opieką trenera Piotra Foksa przynosi sukces w roku 1969 w postaci mistrzostwa ligi wojewódzkiej, zaś po zwycięstwie w turnieju w Kielcach drużyna awansowała do II ligi piłki ręcznej grupy północnej. Niestety, roczny start w II lidze kończy się spadkiem do ligi wojewódzkiej. Wówczas to z drużyny odchodzi kilka starszych, zdolnych zawodniczek, rezygnuje też z pracy trener sekcji Piotr Foks. W roku 1970 nowy trener Zygmunt Cieplak wspólnie z Danutą Bacą – była zawodniczką sekcji – podejmuje dzieło od-

Sekcja piłki ręcznej, rok 1969 – awans do II ligi.

nowy dobrych tradycji zespołu, tworzy zaplecze kadrowe, prowadzi też zajęcia z młodzieżą szkolną szkół podstawowych i średnich, stosując najnowsze metody treningu. Pod koniec roku 1972 drużyna znalazła się na II miejscu w tabeli. Dwie zawodniczki zostały powołane do reprezentacji juniorów Mazowsza, cztery juniorki wzięły udział w Olimpiadzie Kolejarzy w Barcelonie. Wyróżniającymi się zawodniczkami w drużynie były m.in.: siostry Cackowskie, Z. Jazy, G. Goszczyńska, J. Michalczuk, A. Wyszyńska i A. Kosno.

9

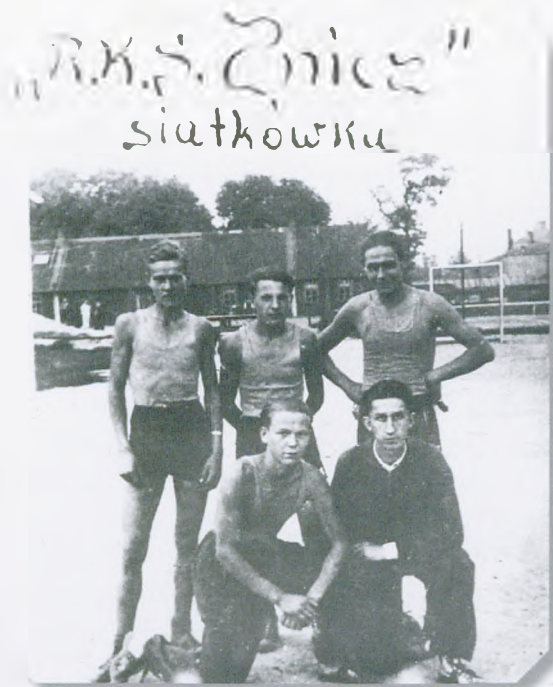
Sekcja piłki siatkowej

a. Sekcja męska.

Sekcja piłki siatkowej mężczyzn grupowała część zawodników innych dyscyplin sportowych, a przede wszystkim piłki nożnej, lekkoatletyki, koszykówki, tenisa stołowego. Początkowo piłka siatkowa traktowana była przez innych zawodników jak sport uzupełniający i przyjemna rozrywka. Po roku 1933, kiedy to sekcja otrzymała instruktorów w osobach Boskiego i Orła, wyraźnie rosła umiejętności techniczne zawodników, którzy wkrótce stworzyli zgrany i rozumiejący się wzajemnie zespół. Podczas Okręgowego Zlotu Sportowego w Pruszkowie w roku 1936 „Znicz” wygrywa turniej siatkówki. Zwyciężając następnie w meczu ze „Skrą”, na jej boisku, sekcja siatkówki mężczyzn zdobyła tytuł mistrza WRSKO. W roku 1937 siatkarze zajmują III miejsce w turnieju zorganizowanym z okazji święta sportu robotniczego w Warszawie. Miesiąc później, 13 czerwca 1937 roku, zwyciężają w mistrzostwach robotniczych na warszawskim stadionie „Skry”. Drużyna – oprócz przyznania tytułu – została wyróżniona za dobrą technikę i wysoki poziom gry. Sekcja siatkówki mężczyzn prowadziła ożywioną działalność do wybuchu wojny.

Drużyna siatkówki RKS „Znicz”, rok 1935; od lewej: W. Gajewski, A. Krajewski, Wl. Szymański, Cz. Ciesielski, H. Danielak, Z. Rozworski, E. Ciesielski.

Drużyna piłki siatkowej, rok 1936 – mistrz APR (Autonomiczny Podokrąg Robotniczy).

Trening drużyny siatkarzy, rok 1959.

W latach powojennych klub kilkakrotnie podejmował próby wznowienia działalności tej sekcji. Podstawową przeszkodą była jednak niewielka popularność tej dyscypliny sportu w Pruszkowie, a co za tym idzie brak młodzieży chętnej do jej uprawiania. Ostatnią próbę utworzenia i utrzymania zespołu siatkówki podjął trener Jerzy Biernacki w roku 1971. Jednak wobec stałego niedoboru młodzieży sekcja ta nie mogła osiągnąć odpowiednich wyników i ostatecznie została rozwiązana w roku 1972.

b. sekcja żeńska

W latach międzywojennych instruktorzy Boski i Orzeł prowadzili treningi również z sekcją żeńską piłki siatkowej. W zespole grały między innymi Leokadia Rozworska, Maria Kurzela, Świątkowska. W rozegranym w roku 1938 meczu w Piastowie zespół „Znicza” reprezentowały: G. Kurzela, St. Kurzela, M. Kurzela L. Rozworska, H. Ciepłowska i Z. Prądzińska. Działalność sportowa sekcji ograniczała się do udziału w turniejach z okazji zlotów drużyn robotniczych i imprez sportowych z okazji święta Pierwszego Maja.

Siatkarki RKS „Znicz”, rok 1936.

Po wojnie kilkakrotne próby wznowienia działalności sekcji siatkówki kobiet okazywały się bezskuteczne. Trudno było utrzymać zespół przez dłuższy czas z powodu braku stałej kadry zawodniczej, nie mówiąc o sportowym zapleczu. W roku 1972 Henryk Kosno, Stanisław Michalski i trener Jerzy Biernacki podjęli ponownie próbę zorganizowania sekcji. Utworzony wówczas zespół siatkówki w roku 1973 wywalczył awans do ligi okręgowej.

10

Sekcja lekkoatletyczna

Sekcja lekkoatletyczna powstała w roku 1928. Jej zawodnicy rekrutowali się z innych klubowych sekcji sportowych. Pierwszym sprawdzianem jej poziomu sportowego był udział w robotniczych mistrzostwach Warszawy już we wrześniu tego roku. Do zawodów stanęło 130 zawodników z 9 klubów. RKS „Znicz” reprezentowało 6 zawodników, którzy startując w biegu na 200 metrów, sztafecie 4 x 100 m, biegu na 200 m i pchnięciu kulą zdobyli 6 punktów, zajmując w ostatecznej tabeli wyników III miejsce. W roku 1929 drużyna uczestniczyła w zawodach lekkoatletycznych w Pruszkowie zwyciężając w następujących konkurencjach: bieg na 3 km (wygrywa Boski), rzut dyskiem (Witkowski), rzut oszczepem (Kałuża), pchnięcie kulą (Musiałek), skok wzwyż (Turczynowicz), skok w dal i skok o tyczce (Rusek).

Lekkoatleci „Znicza” startowali corocznie w zawodach z okazji święta Pierwszego Maja, zajmując w nich czołowe miejsca, jak również w biegu ulicznym organizowanym w Pruszkowie z okazji święta Trzeciego Maja. Bieg ten przez cztery kolejne lata wygrywał zawodnik „Znicza” – Mężyk. Warto wspomnieć, że w corocznych biegach organizowanych z tej okazji uczestniczyli zawodnicy zgrupowani w zespołach przy pruszkowskich parafiach, jak również w ognisku sportowym przy Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”

11

Sekcja tenisa stołowego

Sekcję tenisa stołowego, podobnie, jak inne sekcje, założono na przełomie lat 1928/29. Znaczna część pingpongistów była zawodnikami sekcji piłki nożnej uprawiającymi tenis stołowy w miesiącach zimowych dla utrzymania kondycji. Po raz pierwszy zawodnicy wystartowali 10 marca 1929 roku uczestnicząc w rozgrywkach o mistrzostwo Warszawy. W ostatecznej klasyfikacji zajęli wtedy trzecie miejsce na uczestniczące w zawodach 8 drużyn. Największe sukcesy pingpongiści odnoszą w latach 1935/1938, zwyciężając w wielu spotkaniach towarzyskich, rozgrywkach o mistrzostwo Warszawy oraz o mistrzostwo Pruszkowa. Do zdobycia tytułów w mistrzostwach Warszawy przyczyniła się świetna gra Szymańskiego i Czesława Ciesielskiego. Należy pokreślić, że w zawodach tych sportowiec „Znicza” zdobył tytuł robotniczego mistrza Warszawy i zapewnił sobie udział w Olimpiadzie.

W roku 1937 w zorganizowanych przez „Znicz” mistrzostwach indywidualnych Pruszkowa pięć pierwszych miejsc zdobyli pingpongiści tego klubu. Byli to następujący zawodnicy: Szymański – I miejsce, Czesław Ciesielski, Edward Ciesielski, Rozental, Danielak. Zawodnicy zajmujący miejsca od 6. do 10. reprezentowali zakłady niezgłoszone w związku.

Rozegrane w roku 1938 spotkanie z SK „Fala” Warszawa zawodnicy tej sekcji wygrali w stosunku 11:7. Sekcję prowadził wówczas Czesław Ciesielski. Wyróżniającymi się w tym okresie zawodnikami byli

Szymański oraz Czesław Ciesielski. Sekcja tenisa stołowego prowadziła działalność do wybuchu wojny.

Reaktywowano ją w roku 1954, jednak z uwagi na niewielkie zainteresowanie wśród młodzieży, po trzech latach zarząd klubu postanowił rozwiązać sekcję.

Pingpongiści „Znicza” rozegrali wiele meczy towarzyskich, uczestnicząc między innymi udział w rozgrywkach o puchar „Trybuny Mazowieckiej”. Zawodnikami w tym okresie byli m. in.: Kazimierz Cegłowski, Witold Szlenk, Arkadiusz Żelazik, Stefan Pierszała, Ryszard Rybus.

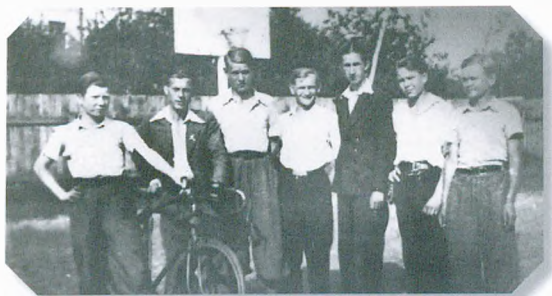

12

Sekcja kolarska

Sekcję kolarską utworzyli miłośnicy tej dyscypliny sportu oraz działacze zarządu klubu w roku 1929. Należeli do niej członkowie klubu posiadający własne rowery lub mający możliwość wypożyczenia ich z towarzystwa cyklistów. Kolarze trenowali indywidualnie. Koszty związane z działalnością sekcji pokrywali sami jej członkowie, a klub zapewniał opiekę wychowawczą i organizacyjną. Udział w imprezach i zawodach kolarze zgłaszali indywidualnie. Z tradycyjnych imprez, w których startowali zawodnicy „Znicza” należy wymienić: wyścig na dystansie 100 kilometrów o mistrzostwo Pruszkowa i o mistrzostwo Żyrardowa, wyścigi organizowane z okazji święta Pierwszego Maja w Warszawie, oraz z okazji otwarcia sezonu. Do najlepszych zawodników sekcji kolarskiej należeli: Kazimierz Bomert, Stanisław Kalinowski, Jerzy Karlicki, Marian Skalniak Jan Świerczewski.

**Sekcja kolarska – zawodnicy z różnych sekcji,
uprawiający kolarstwo rekreacyjnie.**

Do większych osiągnięć sportowych sekcji należą:

- 8. miejsce Szkolniaka w 20-kilometrowym kolarskim biegu przełajowym z okazji otwarcia sezonu w Warszawie w 1931 roku;
- wygranie przez Marczaka wyścigu na 50 km na trasie Warszawa – Błonie – Warszawa.

Osiągnięcia kolarzy „Znicza” nie były wielkie, jednak zważywszy na warunki treningu, jakość sprzętu oraz na brak trenera – należy je ocenić wysoko.

Z powodu niedostatecznych warunków materialnych do dalszego prowadzenia działalności sekcja zostaje rozwiązana w roku 1933 („Robotnik”, 5.04 i 14.06.1937).

13

Sekcja pływacka

Sekcja pływacka przy RKS „Znicz” w zasadzie nie istniała, lecz członkowie klubu, będąc wszechstronnymi sportowcami, niejednokrotnie brali udział w zawodach pływackich. Najczęściej były to zawody organizowane przez organizacje robotnicze WRSKO.

W roku 1936 zawody takie odbyły się w Pruszkowie, na stawie poza miastem. Były to zawody pływackie, w których zawodnicy klubu – nieuprawiający na co dzień tego sportu – wyróżnili się w kilku konkurencjach:

- 100 m stylem dowolnym – I miejsce Czarneckiego
- 100 m stylem klasycznym – II miejsce Stasiaka
- 200 m stylem klasycznym – II miejsce Szwarca
- w sztafecie 3x100 m stylem zmiennym II miejsce zajęli: Radziszewski, Stasiak i Czarnecki.
- 400 m stylem dowolnym – II miejsce zajął J. Szwarz, IV miejsce Piskorski.

14

Sekcja kajakarska

Sekcja kajakarska powstała przy klubie w latach 50. XX w. Wobec braku w Pruszkowie odpowiednich warunków do uprawiania tego sportu, kajakarstwo miało charakter wyłącznie rekreacyjno-wypoczynkowy; uprawiała je młodzież klubu poza zwykłym treningiem w swoich sekcjach sportowych.

W roku 1967 sekcja ta została przekazana pruszkowskiemu TKK-FiT (Pruszkowskie Towarzystwo Krajoznawcze Kultury Fizycznej i Turystyki).

15

Sekcja turystyki

Istniejąca przy klubie sekcja turystyki miała za zadanie organizację wypoczynku po pracy dla członków klubu w formie wycieczek turystyczno-krajoznawczych. Były to przeważnie wycieczki autokarowe bądź kolejowe, znacznie wspierane przez ZNTK poprzez udostępnianie klubowi własnego autobusu i przewodnika. Najczęściej były one organizowane podczas przerw w rozgrywkach ligowych. Zakłady, w porozumieniu z ZZK oraz władzami PKP, umożliwiły zawodnikom bezpłatne przejazdy na wycieczki koleją. Sekcja ta powstała w latach 50. XX w.

ROZDZIAŁ VII

Jubileusz 50-lecia działalności
klubu KS „Znicz”
w Pruszkowie – rok 1973

W roku jubileuszowym dla klubu (i zarazem dla zorganizowanej działalności sportowej w Pruszkowie), na zebraniu jego zarządu, w obecności władz miasta, podjęto uchwałę o zorganizowaniu uroczystych obchodów 50-lecia działalności, powołano komitet honorowy obchodów i ustalono wstępnie kierunki rozwoju. Ponieważ byłem wówczas sekretarzem i jednocześnie kierownikiem klubu (na pół etatu), zostałem zobligowany do przygotowania i zorganizowania uroczystości jubileuszowych. Przygotowanie programu obchodów, po zatwierdzeniu przez komitet organizacyjny, a także nadzór nad organizacją i przebiegiem uroczystości, spadły na mnie. Członkowie zarządu w miarę możliwości dostarczali mi informacje na temat działalności „Znicza” i pracy poszczególnych jego sekcji. Brak kroniki klubowej, dokumentów z minionych lat, proporzyska, znaczka i sztandaru, brak bodaj symbolicznych pamiątek, zmobilizowały mnie do wykonania projektów plastycznych. Zająłem się również napisaniem – na podstawie materiałów własnych oraz pozyskanych od działaczy i zawodników klubu – zarysu jego działalności. Oprócz tego należało również rozważyć możliwości pozyskania środków na zorganizowanie uroczystości i wykonania wyżej wspomnianych symboli klubowych.

W książce tej przedstawiam szkice projektów plastycznych zatwierdzonych przez zarząd klubu do wykonania, ponieważ oryginały przekazano wykonawcom do realizacji. Oryginały te nigdy nie zostały zwrócone do klubu. Jediną pamiątką, zrobioną nieodpłatnie z okazji jubileuszu przez zakłady naszego miasta był porcelanowy dwukolorowy breloczek o średnicy 10 cm wykonany w ilości 50 sztuk przez Zakłady Porcelitu Stołowego w Pruszkowie. Na pozostałe akcesoria klub musiał wypracować środki. Znaczną ich część pozyskaliśmy poprzez rozprowadzenie cegiełek pamiątkowych w poszczególnych zakładach pracy miasta Pruszkowa wśród członków załóg. Dwa projekty „cegiełek” jubileuszowych 50-lecia KS „Znicz” w cenie 10 zł za sztukę wykonałem osobiście, a wydrukowały je nieodpłatnie w ilości 1000 szt. – na zasadach koleżeńskich – Zakłady Graficzne w Ciechanowie. Wszystkie pozyskane środki były przekazane do kasy ZNTK na oddzielne konto, którym dysponował Zarząd.

XX LAT TRYBUNY MAZOWIECKIEJ

50 LECIE KS. ZNICZ PRUSZKÓW

PROGRAM JUBILEUSZOWYCH IMPREZ SPORTOWYCH

XX LAT TRYBUNY MAZOWIECKIEJ

8 września 1973 r. - sobota

Międzynarodowy Turniej Piłki Nożnej (półfinał)
organizowany z okazji jubileuszu dzielnika TRYBUNY MAZOWIECKIEJ

godz. 16.00
STADION SPORTOWY K.S. -ZNICZ-
ul. Boh. W-wy 4

uczestnicy drużynowy:
1. LOKOMOTIVE - HEDERSTEDT CZFYRY - WED
2. T.L. STOLARA - HERATOWICE - Czechosłowacja
3. BKS - URSDS
4. K.S. -ZNICZ- Pruszków

9 września 1973 r. - niedziela

Turniej piłki ręcznej

godz. 10.00
BOISKO ASFALT. PRZY HALI SPORT.
ul. Boh. W-wy 4

uczestnicy drużynowy:
1. K.S. SPOJNA Warszawa
2. M.K.S. PRAGA Warszawa
2. K.S. ZNICZ Pruszków

Turniej piłki siatkowej

godz. 11.00
HALA SPORTOWA M. O. S.
ul. Boh. W-wy 4

uczestnicy drużynowy:
1. K.S. ŻYRARDOWIANKA Żyrardów
2. K.S. ŚWIŁY POLLENA Nowy Dwór Maz.
2. K.S. ZNICZ Pruszków

Finały turnieju piłki nożnej

godz. 13.30
STADION SPORTOWY K.S. -ZNICZ-

MIECZ PIŁKI NOŻNEJ o 3 i 4 miejsce

godz. 15.30
STADION SPORTOWY K.S. -ZNICZ-
ul. Boh. W-wy 4

MIECZ PIŁKI NOŻNEJ o 1 i 2 miejsce

16 września 1973 r. - niedziela

Zawody piłki nożnej o mistrzostwo ligi okręgowej
K.S. ZNICZ Pruszków - STAL P.S.O.

godz. 15.30
STADION SPORTOWY K.S. -ZNICZ-
ul. Boh. W-wy 4

29 września 1973 r. - sobota

UROCZYSTA AKADEMIA JUBILEUSZOWA

godz. 16.00
DOM KULTURY KOLEJARZA
ul. B. Prusa 8

zorganizowana z okazji 50 lecia istnienia K.S. ZNICZ w Pruszkowie

30 września 1973 r. - niedziela

Zawody piłki nożnej o mistrzostwo ligi okręgowej
K.S. ZNICZ Pruszków - GWARDIA Warszawa

godz. 15.00
STADION SPORTOWY K.S. -ZNICZ-
ul. Boh. W-wy 4

Terminy imprez jubileuszowych sekcji hokeja na lodzie i jazdy
czyłki na lodzie zostaną podane w późniejszym terminie.

Komitet Organizacyjny

Okolicznościowy plakat, rok 1973.

PROGRAM UROCZYSTOŚCI

1. Część oficjalna
  - Zagajenie
  - Referat okolicznościowy
  - Przemówienie okolicznościowe przedstawicieli władz i klubów
  - Wręczenie sztandaru
  - Wręczenie odznaczeń i wyróżnień
2. Część artystyczna

Przed akademią od godz. 11 do godz. 15,30 w holu DKK przyjmowanie życzeń, wbijanie gwiazdki i wpisywanie się do księgi pamiątkowej.

50 lat 1923-1973 K.S. »ZNICZ«

ZAPROSZENIE

KOMITET HONOROWY JUBILEUSZU 50 LECIA KS „ZNICZ”

1. Minister Komunikacji	10. Przewodniczący P.K.K.F. i T.
2. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	11. Dyrektor M.O.R.
3. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	12. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.
4. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	13. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego
5. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	14. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi
6. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	15. Prez. W.A.Z.P.R.
7. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	16. Kierown. P.P. MO
8. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	17. Szef Sztabu Powiat. Pruszków
9. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	18. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo
10. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	19. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała
11. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	20. Dyrektor P.Z.M.B.
12. Dyrektor ZNTK Pruszków	21. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.
13. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	22. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski
14. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	23. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski
15. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	24. h. zawodnik KS „Znicz”
16. Przewodniczący P.K.K.F. i T.	25. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski
17. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.	26. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski
18. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego	
19. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi	
20. Prez. W.A.Z.P.R.	
21. Kierown. P.P. MO	
22. Szef Sztabu Powiat. Pruszków	
23. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo	
24. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała	
25. Dyrektor P.Z.M.B.	
26. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.	
27. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski	
28. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski	
29. h. zawodnik KS „Znicz”	
30. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski	
31. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski	
32. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	
33. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	
34. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	
35. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	
36. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	
37. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	
38. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	
39. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	
40. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	
41. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	
42. Dyrektor ZNTK Pruszków	
43. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	
44. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	
45. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	
46. Przewodniczący P.K.K.F. i T.	
47. Dyrektor M.O.R.	
48. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.	
49. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego	
50. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi	
51. Prez. W.A.Z.P.R.	
52. Kierown. P.P. MO	
53. Szef Sztabu Powiat. Pruszków	
54. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo	
55. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała	
56. Dyrektor P.Z.M.B.	
57. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.	
58. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski	
59. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski	
60. h. zawodnik KS „Znicz”	
61. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski	
62. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski	
63. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	
64. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	
65. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	
66. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	
67. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	
68. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	
69. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	
70. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	
71. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	
72. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	
73. Dyrektor ZNTK Pruszków	
74. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	
75. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	
76. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	
77. Przewodniczący P.K.K.F. i T.	
78. Dyrektor M.O.R.	
79. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.	
80. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego	
81. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi	
82. Prez. W.A.Z.P.R.	
83. Kierown. P.P. MO	
84. Szef Sztabu Powiat. Pruszków	
85. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo	
86. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała	
87. Dyrektor P.Z.M.B.	
88. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.	
89. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski	
90. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski	
91. h. zawodnik KS „Znicz”	
92. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski	
93. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski	
94. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	
95. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	
96. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	
97. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	
98. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	
99. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	
100. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	
101. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	
102. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	
103. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	
104. Dyrektor ZNTK Pruszków	
105. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	
106. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	
107. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	
108. Przewodniczący P.K.K.F. i T.	
109. Dyrektor M.O.R.	
110. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.	
111. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego	
112. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi	
113. Prez. W.A.Z.P.R.	
114. Kierown. P.P. MO	
115. Szef Sztabu Powiat. Pruszków	
116. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo	
117. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała	
118. Dyrektor P.Z.M.B.	
119. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.	
120. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski	
121. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski	
122. h. zawodnik KS „Znicz”	
123. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski	
124. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski	
125. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	
126. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	
127. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	
128. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	
129. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	
130. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	
131. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	
132. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	
133. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	
134. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	
135. Dyrektor ZNTK Pruszków	
136. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	
137. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	
138. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	
139. Przewodniczący P.K.K.F. i T.	
140. Dyrektor M.O.R.	
141. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.	
142. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego	
143. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi	
144. Prez. W.A.Z.P.R.	
145. Kierown. P.P. MO	
146. Szef Sztabu Powiat. Pruszków	
147. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo	
148. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała	
149. Dyrektor P.Z.M.B.	
150. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.	
151. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski	
152. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski	
153. h. zawodnik KS „Znicz”	
154. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski	
155. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski	
156. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	
157. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	
158. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	
159. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	
160. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	
161. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	
162. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	
163. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	
164. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	
165. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	
166. Dyrektor ZNTK Pruszków	
167. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	
168. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	
169. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	
170. Przewodniczący P.K.K.F. i T.	
171. Dyrektor M.O.R.	
172. Dyrektor Zesp. Szkół Zawodow.	
173. Prezes Polzł. Zw. Rytwarstwa Szyb- kowskiego	
174. V-Prez. Polzł. Zw. Moksja na Łodzi	
175. Prez. W.A.Z.P.R.	
176. Kierown. P.P. MO	
177. Szef Sztabu Powiat. Pruszków	
178. Dyrektor Kombinatu Posaz. Komo	
179. I-szy Sekr. Kom. Zakł. PZPR i Mała	
180. Dyrektor P.Z.M.B.	
181. I-szy Sekretarz Kom. Zakł. Fabryk P.Z.M.B.	
182. Zawodniczka KS Zetrz. B. mistrz Pol- ski	
183. Zawodn. KS Zetrz. wielokrotny mistrz i reprezent. Polski	
184. h. zawodnik KS „Znicz”	
185. h. zawodnik P.S. „Znicz” reprezent. Polski i obywatelski	
186. h. zawodnik KS „Zetrz” wielokrotn. reprezent. Polski	
187. Przewodniczący Zarz. Gł. ZZZK	
188. Przewodniczący Podzest. „Kolejczy”	
189. Poseł na Sejm — Czł. Rady Państwa	
190. Sekretarz Kom. Wojew. PZPR	
191. Kier. Wydz. Propagandy WKW PZPR	
192. Sekret. Kom. Powiat. PZPR	
193. Przewodn. Woj. Rady Narodowej	
194. Przewodn. Woj. Rady Zw. Zawodow.	
195. Przewodn. Powiat. Rady Narodowej	
196. Dyrektor Zjedn. Z.N.T.K.	
197. Dyrektor ZNTK Pruszków	
198. Sekretarz Kom. Zakładow. PZPR	
199. Przewodn. Rady Zakładow. ZNTK	
200. Przewodn. Rady Bobolniczej ZNTK	

KOMITET ORGANIZACYJNY

ma zaszczyt zaprosić

Ob. _____

UROCZYSTĄ AKADEMIEJĄ 50 LECIA KS „ZNICZ”

kłowa odbędzie się w dniu 29.09.1973 r. o godz. 16:00
w sali kinowej Domu Kultury Kolejarza w Pruszkowie
przy ul. B. Prusa 8

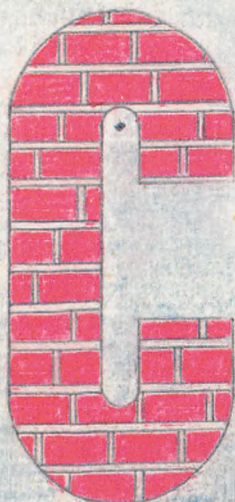
Przewodniczący
Komitetu Organizacyjnego
mgr Włodzisław Sienk

Zaproszenie na obchody jubileuszu 50-lecia KS „Znicz”, rok 1973.

WARTOŚĆ 10 zł.

SPOŁECZNY WKŁAD
W OBCHODY 50-LECIA
ROBOTNICZEGO KLUBU SPORTOWEGO
"ZNICZ"
w PRUSZKOWIE

EGIEŁKA

DZIAŁALNOŚĆ RKS „ZNICZ”

1923-1973

SERCJE:

BOKSERSKA

GIMNASTYCZNA

KAJAKOWA

TENISOWA

HOKEJA NA LODZIE

LEKKOATLETYCZNA

ŁYŻWIARSKA

SZACHOWA

PIŁKI KOSZYKOWEJ M.

PIŁKI KOSZYKOWEJ K.

PIŁKI SIATKOWEJ M.

PIŁKI SIATKOWEJ K.

PIŁKI NOŻNEJ

TURYSTYCZNA

PIŁKI RĘCZNEJ KOBIEC

TENISA STOŁOWEGO

Projekt jubileuszowej cegiełki.

Jubileuszowy proporzcyk.

Projekt cegielki.

Projekt sztandaru.

Szkic projektu znaczka

Odznaka klubowa

Dyplomy z dawnych lat

Dyplom Warszawskiego Okręgowego Związku Piłki Ręcznej dla RKS „Znicz” za zdobycie wicemistrzostwa Warszawy klasy A w piłce koszykowej mężczyzn, rok 1947.

Dyplom WKKF dla ZKS „Kolejarz” Pruszków za nienaganną grę w mistrzostwach powiatowych w piłce nożnej, rok 1951.

Dyplom dla Koła Sportowego „Kolejarz” w Pruszkowie za zdobycie mistrzostwa juniorów województwa warszawskiego w piłce nożnej, rok 1954.

JAN ELJASZEWICZ

50
LECIE
50

KLUBU
SPORTOWEGO
• Z N I C Z •

PRUSZKÓW 1973 R.

Okladka jubileuszowej broszury Jana Eljaszewicza, rok 1973.

Szukaliśmy również innych sposobów pozyskania środków finansowych na zorganizowanie uroczystości jubileuszowych. Ogromnej pomocy finansowej i moralnej w zorganizowaniu uroczystych obchodów udzieliła Zarządowi Klubu załoga ZNTK, dyrekcja i związki zawodowe. Dotyczyła ona sfinansowania wykonania sztandaru klubu, proporczyka, znaczka klubowego, opłat sędziowskich rozebranego z okazji jubileuszu turnieju piłki nożnej, zakupu pucharów za zajęcie pierwszych trzech miejsc, jak i zorganizowanie uroczystego spotkania. Zakłady, również nieodpłatnie, udostępniły klubowi pomieszczenia w Domu Kultury Kolejarza w Pruszkowie oraz salę kina na uroczyste spotkanie działaczy, zawodników, sympatyków klubu, a także mieszkańców Pruszkowa. Należy podkreślić duże zaangażowanie załogi ZNTK, a szczególnie sympatyków sportu, których wówczas było w zakładzie bardzo wielu.

Opracowana przeze mnie nieodpłatnie książka wraz z wieloma pamiątkowymi fotografiami została w sposób drastyczny okrojona z treści i wszystkich zdjęć (cenzura i ograniczenia związane z brakiem papieru). Zezwolono na wydanie małej broszurki informacyjnej, którą wydrukowano w Zakładach Graficznych w Ciechanowie w nakładzie 1000 egzemplarzy. Broszura ta była rozdawana przez Zarząd Klubu bezpłatnie zawodnikom, działaczom, zaproszonym gościom honorowym i mieszkańcom miasta Pruszkowa. Wyróżniającym się działaczom klubu i komitetowi honorowemu obchodów wręczono również pamiątkowe proporczyki, znaczki klubowe i plakietki okolicznościowe. Nawet mnie prezes klubu wręczył jeden egzemplarz za wykonaną pracę społeczną.

16 września 1973 roku, w sobotę, odbyła się uroczysta akademія jubileuszowa. Doniosłym wydarzeniem był fakt uroczystego wręczenia w imieniu załogi przez dyrekcję i związki zawodowe sztandaru klubowi KS „Znicz”. Przekazania sztandaru dokonał dyrektor ZNTK inż. Bolesław Wojciechowski w obecności prezesa ZZK Józefa Skalskiego. Sztandar w imieniu klubu przejął sztandarowy pocztu Jan Kotlarski. W skład pocztu sztandarowego weszli Leszek Wielgus i Jan Lachowicz. Uroczystość odbyła się przed pomnikiem pomordowanych przez hitlerowców harcerzy – mieszkańców Pruszkowa, zlokalizowanym przy ul. B. Prusa na wprost głównego stawu w parku Potulickich (na terenie tego stawu odbyły się pierwsze mistrzostwa

Polski w jeździe szybkiej na lodzie). W uroczystym akcie nadania klubowi sztandaru uczestniczyli, oprócz przedstawicieli powiatu i władz miasta, sympatycy, działacze klubu, zawodnicy poszczególnych sekcji, załoga ZNTK, kibice sportu pruszkowskiego a także mieszkańcy miasta i przedstawiciele organizacji politycznych.

Po zakończeniu uroczystości zaproszeni goście udali się do sali kinowej Domu Kultury Kolejarza, gdzie odbyła się oficjalna uroczystość, zakończona częścią artystyczną. W holu kina zorganizowana była wystawa fotograficzna. Zdjęcia przedstawiały zawodników poszczególnych sekcji na przestrzeni 50 lat istnienia Klubu. Wystawa została otwarta w dniu uroczystości i trwała około miesiąca.

W ramach jubileuszu rozegrano półfinały Międzynarodowego Turnieju Piłki Nożnej, w których uczestniczyły drużyny: Lokomotive Neudietend Erfurt – NRD, T.J. „Stolana” Neratovice – Czechosłowacja, RKS „Ursus”, KS „Znicz” Pruszków. Zorganizowano również turniej piłki ręcznej i piłki siatkowej oraz turniej szachowy w DKK w Pruszkowie. W uroczystościach centralnych w kinie ZZK DKK uczestniczyło ponad 1200 osób, a kibicowało rozgrywanym turniejom ponad 2000 sympatyków sportu z Pruszkowa i innych miejscowości. Pruszków liczył wówczas ponad 40 tysięcy mieszkańców, a 80 procent załogi ZNTK stanowili pracownicy przyjezdni. Warto wspomnieć, że sztandar klubu (za mojej pamięci) brał trzykrotnie udział – w okresie Polski Ludowej – w kościelnych uroczystościach pogrzebowych. W ten sposób zostali wyróżnieni: Franciszek Raczyński, Kazimierz Biernat i Stanisław Kotlarski.

Zakończenie

Książka ta jest rozszerzoną edycją opracowanej wcześniej i znacznie okrojonej przez ówczesną cenzurę, broszury wydanej w roku 1973. Odtworzyłem treść na podstawie poprzedniego wydania, uzupełniając ją o usunięte wtedy przez cenzurę fragmenty, a także o nazwiska działaczy ówczesnego Klubu Sportowego „Znicz”, zapamiętane nazwiska zawodników poszczególnych sekcji sportowych oraz znajdujące się w moim posiadaniu zdjęcia. Dołączyłem także informacje pochodzące z wycinków prasowych oraz zebranych przeze mnie wspomnień starszych mieszkańców Pruszkowa. Niestety, czas ucieka nieubłaganie i niektóre informacje uległy zatarciu. Nie zawsze mogłem dotrzeć do osób, które mogły mi podać nazwiska bądź wypożyczyć dokumenty potwierdzające konkretne fakty. Stąd też niekiedy pomijam imiona osób lub też nie odnoszę się do wydarzeń, co do których mam tylko przypuszczenia, bądź też jeśli jedynym ich źródłem są niepotwierdzone informacje pojedynczej osoby.

Klub sportowy „Znicz” pozostał wierny ideałom i założeniom robotniczego ruchu sportowego. Swoje obiekty sportowe szeroko udostępniał pracownikom wszystkich zakładów pracy zlokalizowanym na terenie naszego miasta. Na jego stadionie były organizowane coroczne spartakiady zakładowe oraz dni „otwartego boiska sportowego”. Wszyscy mieszkańcy Pruszkowa mogli znaleźć na terenie klubu czynny wypoczynek po pracy. Osiągnięcie przez „Znicza” wielu sukcesów było możliwe dzięki ciężkiej i znoej pracy zawodników, trenerów, działaczy sportowych, załóg zakładów patronackich federacji związkowych i sportowych, oraz władz miasta i powiatu pruszkowskiego.

Władze miasta i województwa – zarówno miejskie jak i sportowe – wielokrotnie wyrażały uznanie dla pracy klubu. Wyróżnienia oraz poparcie udzielane mu przez władze, jak również 50-letni dorobek, zobowiązują obecnych działaczy, trenerów i zawodników

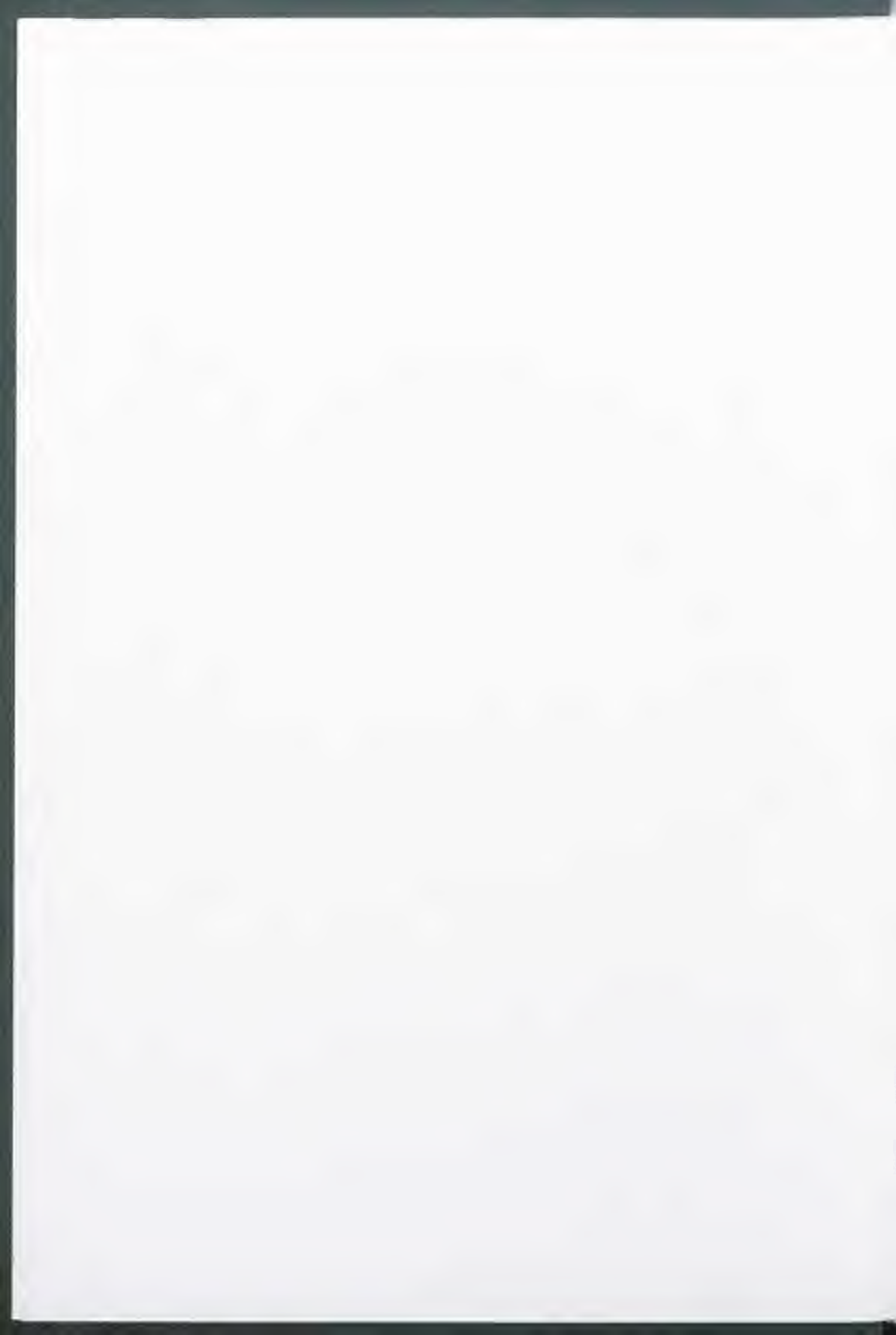
do wytężonej pracy dla sportu i krzewienia kultury fizycznej wśród młodzieży, lecz przede wszystkim do udostępniania miłej i kulturalnej rozrywki mieszkańcom naszego coraz piękniejszego miasta.

Wszyscy członkowie i sympatycy sportu pruszkowskiego pozostali w przekonaniu, że następne półwiecze przyniesie dalsze, jeszcze większe sukcesy na polu sportowym, wychowawczym, pracy dla środowiska, co, mam nadzieję, zostanie udokumentowane w kolejnej publikacji. Liczę na to, że dalsza część historii sportu pruszkowskiego zostanie opisana i wydana. Niestety, z uwagi na zły stan zdrowia sam nie mogę tego dokonać. Chętnie natomiast przeczytam dalszą część rozpoczętej przeze mnie opowieści o tym kawałku życia miasta, do którego tak cenny wkład wnieśli sportowcy.

Na koniec przekazuję PT Czytelnikom osobistą refleksję. Uprawianie sportu pod koniec XX, jak również w XXI wieku, a także duch przepisów sportu międzynarodowego ukierunkowane były na podnoszenie tężyzny fizycznej, wytrzymałości, refleksu, uprawianie sportu miało być przyjemnością. Obecnie sport zmienił jednak swoje oblicze. Stał się sportem wymuszonym i interesownym – w niepamięć poszło też jego etyczne przesłanie. Uprawianie sportu przestało być przyjemnością, stając się ciężką i wyczerpującą pracą, narzucającą konieczność uzyskiwania wyśrubowanych wyników. Odbywa się to nawet kosztem zdrowia zawodników, nierzadko przy udziale środków dopingujących. Nowo wprowadzane „dyscypliny sportu” są brutalne – nie szanujące zdrowia ludzkiego. Gdy spojrzymy na sylwetki oraz zachowania niektórych obecnych sportowców, to odnosimy wrażenie, że stoją one w opozycji do dawnych wartości i ducha sportu, że kreują wynaturzony obraz człowieka. Uprawianie sportu stało się jednym z najbardziej opłacalnych zawodów, zarówno dla zawodników jak i klubów, a także menadżerów. Zawodnicy odnoszący duże sukcesy lub wyróżniający się w danej dyscyplinie stają się ich niewolnikami, lecz być może przede wszystkim niewolnikami mamony. Przypominają gladiatorów zamykanych właśnie dziś, w XXI wieku, w klatce, gdzie toczą walki, niekiedy na śmierć i życie. Przywołując tytuł książki Henryka Sienkiewicza, pytam: *Quo vadis, sporcie?*

Całemu pruszkowskiemu sportowi – wszystkim klubom, zawodnikom i działaczom – życzę w dalszych latach działalności, wielu sukcesów sportowych oraz wspaniałych kibiców. Mieszkańcom naszego miasta życzę miłych wrażeń sportowych i satysfakcji z tego, że mieszkają w tak pięknym mieście o tak wielkich tradycjach kultury fizycznej.

ZAŁĄCZNIKI

Kalendarium RKS i KS „Znicz” w Pruszkowie

- 1916 r. – uzyskanie praw miejskich przez Pruszków
- 1922 r. – założenie drużyny piłki nożnej w Pruszkowie
- 1923 r. – powstają na terenie Pruszkowa drużyny piłki nożnej jak: „Samokształcenie”, „Żbik”, „Placówka”, „Pruszkowianka”, „Be-kas”, „Jaskółka”
- 1923 pierwsze próby łączenia się w większe zespoły, pierwsze próby utworzenia klubu
- 1924 r. – założenie przy TUR Klubu RKS
- 1928 r. – rozłam w Klubie przy TUR, utworzenie oddzielnego Klubu Sportowego – RKS
- zebranie konstytucyjne, wybór nazwy Klubu, ustalenie barw Klubu, zatwierdzenie wzoru znaczka, wybór Zarządu Klubu (nazwa: RKS „Znicz”; barwy: pomarańczowoczerwone)
- zatwierdzenie przez Starostwo Warszawskie statutu Klubu wraz z załącznikami
- budowa boiska sportowego
- zdobycie przez zawodników RKS „Znicz” mistrzostwa klasy C
- 1929 r. – zdobycie przez drużynę Klubu mistrzostwa klasy B i awans do klasy mistrz. A
- 1930-1932 r. – prowadzenie rozgrywek sportowych w klasie A
- 1933 r. – przejście klubu „Znicz” pod opiekę Koła ZZK
- powstanie Autonomicznego Podokręgu Robotniczego WOZPN i start RKS „Znicz” w klasie A
- pięciolecie działalności sportowej w klubie
- zdobycie mistrzostwa klasy A w APR WOZPN
- 1936 r. – utworzenie przy Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół” drużyny piłki nożnej
- 1937 r. – zdobycie mistrzostwa klasy A WPR – WOZPN
- rozłam w klubie. Powstanie dwóch klubów: KS „Znicz” i RKS „Znicz” – przejście KS „Znicz” pod opiekę władz miasta.
- przejście RKS „Znicz” pod opiekę Koła ZZK
- 1937 r. zdobycie przez RKS „Znicz” mistrzostwa klasy B

- 1937-1939 – rozgrywki KS „Znicz” w lidze okręgowej
- 1939-1945 – udział członków klubów Znicz i ich zawodników w ruchu oporu
- 1942-1943 – hitlerowcy przygotowują hale i cały teren warsztatów PKP na obóz przejściowy dla Warszawiaków
- 1944 r. – zorganizowanie obozu przejściowego dla walczącej Warszawy
- 1945 r. – powstaje klub RKS „Kolejarz” – ZZK
- odtworzenie klubu KS „Znicz” pod patronatem Zakładów Chemicznych „POLFA” i Zakładów Materiałów Biurowych
- 1947 r. – upadek klubu KS „Znicz”, przyczyna – brak sponsora
- 1950 r. – włączenie KS „Znicz” do klubu „Kolejarz” ZZK
- 1952 r. – rok sukcesów klubu KS „Znicz”
- 1966 r. – budowa boiska sportowego piłki nożnej, trybun, pomieszczeń gospodarczych na sprzęt sportowy
- 1967 r. – budowa boiska treningowego oraz kortów tenisowych
- przekazanie MKS sekcji bokserskiej celem dalszego szkolenia zawodników i uczestnictwa w zawodach sportowych
- 1972 r. – „zakupienie” projektu na budowę budynku sportowego z pokojami gościnnymi i zapleczem rekreacyjno-wypoczynkowym oraz sanitarnym
- przystąpienie do budowy hali sportowej
- 1972 r. – przejście sekcji koszykówki z KS „Znicz” do Młodzieżowego Klubu Sportowego w Pruszkowie
- 1973 r. – obchody jubileuszu 50-lecia klubu KS „Znicz” i powstania zorganizowanego sportu w Pruszkowie
- 1974 r. – zakończenie budowy hali sportowej

**Prezisi klubów „Kolejarz” i KS „Znicz” w Pruszkowie
w latach 1945–1973**

- 1945 – 1950 Prezes KS „Kolejarz” – Kazimierz Kozłowski
Wiceprezes – Czesław Cichocki
- 1950 – 1952 Prezes KS „Kolejarz” – Stefan Gęsicki
Wiceprezes – Kozłowski Stanisław
- 1952 – 1954 Prezes – Henryk Kosno
Wiceprezes – Adam Gólnik
- 1954 – 1956 Prezes KS „Znicz” – Adam Gólnik
Wiceprezes – Stanisław Kozłowski
- 1956 – 1958 Prezes KS „Znicz” – Ryszard Rusowski
Wiceprezes – Antoni Buszyński
- 1958 – 1962 Prezes KS „Znicz” – Stanisław Wcześniak
Wiceprezes – Henryk Kosno
- 1962 – 1964 Prezes „Znicz” – Henryk Kosno
Wiceprezes „Znicz” – Antoni Buszyński
- 1964 – 1966 Prezes „Znicz” – Zenon Kiermasz
Wiceprezes „Znicz” – Bolesław Sadowski
- 1966 – 1973 Prezes „Znicz” – Czesław Rysiewski
Wiceprezes – Zenon Kiermasz
- Czerwiec 1973 Prezes „Znicz” – Jerzy Stasiak
Wiceprezes „Znicz” – Marian Fila

**Skład zarządów RKS i KS „Znicz”
w latach 1928–1939**

- 1923 – 1928 Prezes Klubu – Stefan Przychodzki
- 1928 – 1930 Prezes – Kazimierz Domosławski
Wiceprezes – Książek
Wiceprezes – Radomski
Sekretarz – Bronisław Velh
Skarbnik – Kazimierz Wiktorzak
Gospodarz – Stanisław Przychodzki
Członkowie Zarządu – Tomaszewski, Szkiela, Misiak
- 1930 – 1933 Prezes Klubu – Stanisław Przychodzki
Wiceprezes – Książek
Wiceprezes – Radomski
Sekretarz – Władysław Fedorowicz
Skarbnik – Kazimierz Wiktorzak
Gospodarz – Wł. Wodnicki
Członkowie Zarządu – Tomaszewski, Szkiela, Misiak
- 1933 – 1935 Prezes Klubu – Józef Głowacki
Wiceprezes – Sylwester Szurgot
Sekretarz – Mieczysław Głowacki
Skarbnik – Władysław Fedorowicz
Gospodarz – Zdziennicki
Członkowie Zarządu: Kurzela, Ciesielski, Rzędzicki
- 1935 – 1936 Prezes Klubu – Józef Głowacki
Wiceprezes – Sylwester Szurgot
Sekretarz – Mieczysław Głowacki
Skarbnik – Roch Maciaszek
Gospodarz – Zdziennicki
Członkowie Zarządu: Kurzela, Ciesielski, Rzędzicki.

1936 – 1937 Prezes Klubu – Józef Głowacki
Wiceprezes – Waław Stochlak
Wiceprezes – Zygmunt Pietrzykowski
Sekretarz – Włodzimierz Kuzin
Gospodarz – Tadeusz Kurzela
Gospodarz – Mieczysław Barański
Kronikarz – Franciszek Raczyński
Członkowie Zarządu: Franciszek Kaszper,
Mieczysław Głowacki

1937 – 1939 Prezes Klubu KS – Sylwester Szurgot
Wiceprezes – Waław Stochlak
Sekretarz – Czesław Ciesielski
Skarbnik – Tadeusz Kurzela
Kronikarz – Franciszek Raczyński
Gospodarz – Tadeusz Makowski

1937 – 1939 Prezes Klubu RKS – Józef Głowacki
Wiceprezes – Franciszek Bandurski

**Skład zarządu Klubu Sportowego „Znicz” w Pruszkowie
w roku 1973**

Członkowie honorowi Klubu:

Jan Hauzer

Tadeusz Kurzela

Zarząd Klubu:

Jerzy Stasiak – Prezes Klubu

Zenon Kiermasz – Wiceprezes ds. sportowych

Marian Fila – Wiceprezes ds. finansowych

Henryk Kosno – Wiceprezes ds. organizacyjnych

Henryk Pawlak – Wiceprezes ds. gospodarczych

Jan Eljaszewicz – Sekretarz Klubu

Henryk Wiśniewski – Skarbnik Klubu

Członkowie Zarządu:

inż. Jerzy Ambroziak – członek

Kazimierz Cegłowski

Zbigniew Dziejzino

Jerzy Elerowski

Leszek Rakowski

Ryszard Wujak

Roman Zawiślak

Stanisław Krzysztofik

STATUT

Robotniczego Klubu Sportowego „Znicz” w Pruszkowie

I. Nazwa, charakter, teren działania, i siedziba

1. Stowarzyszenie nosi nazwę Robotniczy Klub Sportowy „Znicz”
2. Stowarzyszenie ma charakter apolityczny.
3. Teren działania rozciąga się na miasto Pruszków.
4. Siedzibą jest miasto Pruszków

II. Cel, zadanie i środki działania

5. Klub ma na celu rozwój, podniesienie poziomu, szerzenie zamiłowania i zainteresowania sportem wśród mas robotniczych
6. Dla urzeczywistnienia swoich celów Klub z zachowaniem obowiązujących przepisów:
  - a. Uprawia ćwiczenia i zawody w najrozmaitszych gałęziach sportu
  - b. urządza propagandę sportu za pomocą odczytów i pogadanek
  - c. urządza wycieczki sportowe
  - d. wydaje i popiera czasopisma i wydawnictwa sportowe
  - e. zakłada i urządza oraz prowadzi biblioteki i czytelnie
  - f. utrzymuje kontakty i współpracę z innymi związkami sportowymi
  - g. nabywa i dzierżawi ruchomości i nieruchomości
  - h. zawiera umowy
  - i. deleguje swoich przedstawicieli na zjazdy sportowe, krajowe i międzynarodowe

III. Członkowie Klubu

7. Członkiem Klubu może być każdy pełnoletni obywatel Państwa Polskiego po złożeniu deklaracji z własnoręcznym podpisem oraz podpisami dwóch wprowadzających członków Klubu. Uwaga! Niepełnoletni po ukończeniu 18 lat mogą korzystać ze wszystkich urządzeń Klubu na równi z członkami po przyjęciu przez Zarząd i po zapłaceniu składki członkowskiej. Nie mogą natomiast brać

udziału w Walnym Zgromadzeniu, ani być wybieranym do Zarządu Klubu, oraz sprawować jakikolwiek urząd o charakterze odpowiedzialnym.

8. Członkowie wprowadzający ponoszą odpowiedzialność moralną za wprowadzenie członka.

9. Każdy członek Klubu ma prawo:

- a. wybierać i być wybieranym na wszystkie urzędy w Klubie
- b. korzystać ze wszystkich urządzeń Klubu z zachowaniem obowiązujących przepisów
- c. zgłaszać na piśmie wnioski do Zarządu dla rozpatrzenia
- d. na Walne Zgromadzenie pisemne wnioski na ręce Zarządu na tydzień przed ogłoszeniem terminu Walnego Zgromadzenia

10. Każdy członek Klubu jest zobowiązany:

- a. stosować się do przepisów statutu oraz poddawać się postanowieniom i instrukcjom władz Klubu
- b. dbać o rozwój i honor Klubu oraz popierać moralnie, materialnie i czynnie jego cele i dążenia
- c. prasować przynajmniej w jednej sekcji lub komisji Klubu
- d. opłacać regularnie składki członkowskie

11. Każdy członek Klubu, który bez usprawiedliwiającej go przyczyny nie opłaci trzech

kolejnych miesięcznych składek, automatycznie przestaje być członkiem Klubu.

Uwaga! W razie niemożliwości płacenia przez członka składek Zarząd ma prawo zwolnić go z tego obowiązku.

12. Poza wypadkiem przewidzianym w pkt 11 członek Klubu może być zawieszony przez Zarząd za wykroczenie przeciw statutowi, za działalność przynoszącą szkodę Klubowi

13. Zawieszony członek Klubu traci wszystkie prawa członkowskie

14. Poza wypadkiem przewidzianym na mocy pkt 11 może być usunięty z Klubu tylko na mocy orzeczenia Sądu Honorowego Klubu.

15. Członek usunięty z Klubu na mocy pkt 11, może być ponownie przyjęty na prawach obowiązujących dla nowo wstępujących

16. Zobowiązania rzeczowe o charakterze prywatnym wobec Klubu i wszelkich zobowiązań wynikających z przynależności jako członek Klubu, zachowują moc obowiązującą każdego po utracie członkostwa

IV. Walne Zgromadzenie.

17. Najwyższą władzą Klubu jest Walne Zgromadzenie członków Klubu

18. Walne Zgromadzenia bywają: zwyczajne i nadzwyczajne

19. Zwyczajne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Klubu dwa razy na rok, pierwsze w ciągu miesiąca marca, drugie w dowolnym terminie

20. Walne Zgromadzenie jest prawomocne przy obecności najmniej połowy członków. W razie nie dojścia do skutku zebrania w pierwszym terminie z powodu braku quorum, zostaje zwołane drugie zebranie, którego uchwały są prawomocne bez względu na ilość obecnych.

21. Termin walnego zgromadzenia z porządkiem dziennym musi być ogłoszony na dwa tygodnie przed Zgromadzeniem przynajmniej w jednym codziennym piśmie

22. Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy rozstrzygnięcie wszelkich spraw Klubowych w szczególności:

- a. rozpatrywanie i ewentualne zatwierdzanie sprawozdań rocznych Zarządu i Komisji Rewizyjnej
- b. rozpatrywanie i uchwalanie budżetu na rok następny
- c. rozpatrywanie i ewentualne uchwalanie wniosków członków lub Zarządu

INSTRUKCJA DO REGULAMINU

1. Zgodnie z pkt 5. Regulaminu RKS „ZNICZ” w Pruszkowie, Klub Sportowy „Znicz” dzieli się na poszczególne sekcje sportowe,
2. Dla osiągnięcia tego celu wskazanego w pkt 5. Klub dąży następującymi sposobami działania do:
  - a. do popularyzacji sportu robotniczego,
  - b. wydawania i popierania organów sportowych,
  - c. zaprowadza bibliotekę i czytelnię,
  - d. opracowania regulaminów,
  - e. szkolenia fachowców i instruktorów,
  - f. urządzania wszelkiego rodzaju imprez sportowych.
3. Sekcje sportowe powstają na mocy uchwały Zarządu w miarę potrzeby i rozwoju Klubu, stosownie do uprawnionych przez Klub gałęzi sportu.
4. Na czele każdej sekcji sportowych stoi delegowany przez Zarząd Klubu członek Zarządu.
5. Fachowym kierownikiem poszczególnych sekcji jest kapitan drużyny, względnie instruktor sekcji.
6. Wszystkie posunięcia sekcji są uzgadniane między członkami Zarządu, a fachowym kierownikiem sekcji.
7. Wszystkie kwestie sporne dotyczące posunięć poszczególnych sekcji, a nie uzgodnione przez obu kierowników rozstrzyga Zarząd Klubu.
8. Kalendarz poszczególnych treningów w sekcjach ustala Zarząd Klubu: 1). – okresowo na okres wiosenny, 2). – letni, 3). – jesienny. W miesiącach zimowych obowiązują członków kursy uzgodnione przez Klub w lokalach zastępczych.

9. Do obowiązków członka Klubu delegowanego przez Zarząd do poszczególnych sekcji należy:

- a. utrzymanie stałego kontaktu z fachowym kierownikiem sekcji.
- b. czuwanie nad wypożyczonym od gospodarza sprzętem sportowym i całością boiska.
- c. obecność na każdym treningu sekcji,
- d. informowanie o pracach sekcji jeden raz w miesiącu.

10. Do obowiązków kapitana drużyny, względnie fachowego instruktora sekcji należy:

- a. nadawanie kierunku pracom sekcji,
- b. przebywanie na treningach swojej sekcji,
- c. kontrola obecności członków,
- d. badanie przyczyn nieobecności na treningach i ewentualne usprawiedliwianie.
- e. prowadzenie potrzebnych wykazów obecności, postępów w wyszkoleniu i danych statystycznych swojej sekcji,
- f. wystawianie zawodników na imprezy sportowe.
- g. kontrola regularnego wpłacania składek przez członków sekcji.
- h. utrzymanie stałego kontaktu z Zarządem Klubu przez swą obecność na zebraniach.

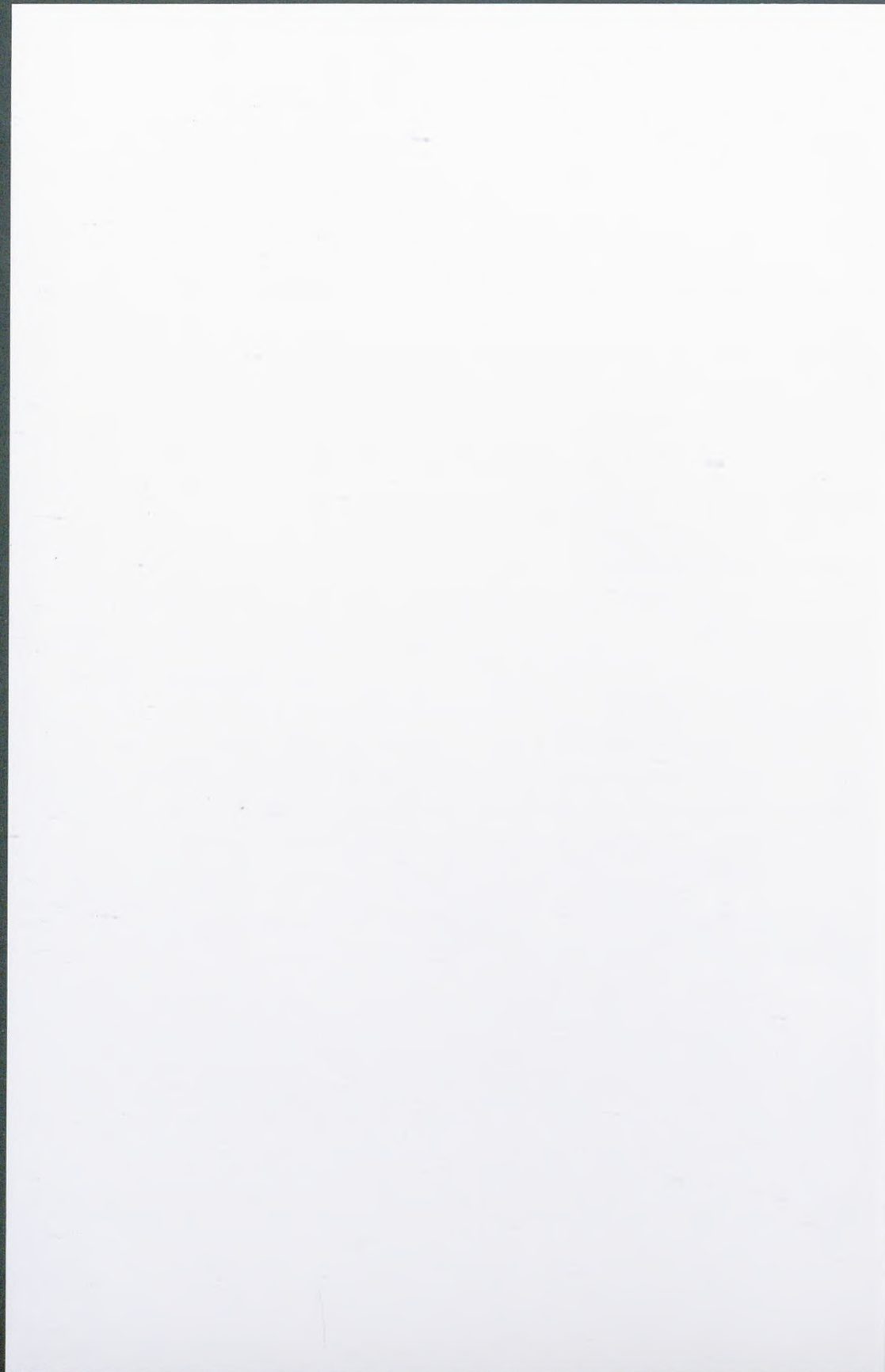
11. do obowiązków członka Klubu oprócz wymienionych w pkt 10 statutu należy:

- a. stała praca na boisku w wyznaczonym przez kapitana drużyny względnie instruktora dniach.
- b. startowanie w zawodach do których przez Klub zostaje wyznaczony.
- c. karność wobec rozporządzeń Klubu
- d. regularne i punktualne przybywanie na treningi i zawody sportowe.
- e. dbanie o dobrą sławę Klubu i całości jego majątku.
- f. stała praca nad sobą w celu osiągnięcia lepszych wyników sportowych.
- g. regularne wpłacanie składek członkowskich w myśl pkt 10, regulaminu.
- h. bezwzględna praca sportowa co najmniej w dwu sekcjach Klubu.

12. członek Klubu nie może:
  - a. należeć do innego Klubu sportowego z chwilą podpisania deklaracji Klubu „Znicz”
  - b. brać udział w zawodach w barwach innego Klubu
  - c. brać udział w zawodach pod innym nazwiskiem.
  - d. współzawodniczyć w zawodach bez zgody Klubu
  - e. stawać do zawodów za jakimkolwiek wynagrodzeniem materialnym.
  - f. być nieobecny wtedy, kiedy interesy Klubu tego wymagają.

13. członek Klubu, który z jakichkolwiek przyczyn był nieobecny na treningu, zawodach względnie przy pracy na boisku winien w przeciągu trzech dni złożyć usprawiedliwienie swojemu kapitanowi względnie trenerowi.

14. nieobecność członka pociąga za sobą karę wynoszącą 50 gr, którą należy z pokwitowaniem wpłacić skarbnikowi Klubu.

15. niepłacenie kary, oraz dalsza jednorazowa nieobecność nieusprawiedliwiona powoduje za sobą kary w następujących stopniach: nagana, podwójna kara pieniężna oraz skreślenie z listy członków przewidziana pkt 14 Statutu.

16. członkowie nie wpłacający regularnie składek członkowskich podlegają sankcjom karnym pkt 11 Statutu.

17. wykluczony może być członek, który dopuszcza się wykroczenia przeciwko statutowi jak i innym instrukcjom działania na szkodę Klubu nie bierze udziału w pracach dwu sekcji wreszcie traci dla Klubu wartość przez swą bezczynność sportową.

18. członek usunięty na zasadzie ostatniego ustępu może wnieść podanie do Zarządu o przyjęcie go jako członka wspierającego.

19. członkowi usuniętemu przysługuje prawo odwołania się do Walnego Zgromadzenia.

20. instrukcje niniejsze mają moc obowiązującą od chwil ogłoszenia takowych członkom Klubu.

BIBLIOGRAFIA

1. J. Kowalski, *Zarys historii polskiego ruchu robotniczego w latach 1918–1939*, Warszawa 1959 r.
2. Młodzianowska – Jakubowska, *Kultura fizyczna w Polsce w latach 1918–1939* (maszynopis)
3. Dokumenty z prywatnych zbiorów Wł. Kuzina, oraz przeprowadzonych szeregu rozmów prywatnych stanowiących materiał do opracowania pierwszej książki w 1973 roku (ocenzurowanej) i pozyskanych od w/w niektórych dokumentów – odpisy, fotokopie
– Statut Klubu RKS „ZNICZ”
– Instrukcja do regulaminu
4. Przeprowadzone wielokrotnie rozmowy z Panem K. Biernatem, Sylwestrem Szurgotem, Franciszkiem Raczyńskim, Stanisławem Kotlarskim (osoby te pracowały w ZNTK – Pruszków, a również byłem w tym zakładzie zatrudniony od 1957 roku, kontakt z tymi oraz z wieloma innymi pracownikami miałem już od 1954 r. Kontakto- wałem się również i pracownikami - działaczami lub sympatykami klubu z innych zakładów pracy zlokalizowanych na terenie miasta jak: Tadeuszem Krawczykiem, Waławem Mędrkiem i innymi. Przeprowadzałem rozmowy z byłymi i obecnymi zawodnikami klubu.
5. „Przegląd Sportowy” z lat 1932–1939
6. „Robotnik” z lat 1932–1936
7. „Przegląd Sportowy – Stadion” z 20.06.1929 r. i wydania późniejsze.

WOJEWÓDZKI KOMITET KULTURY FIZYCZNEJ
NADAJE

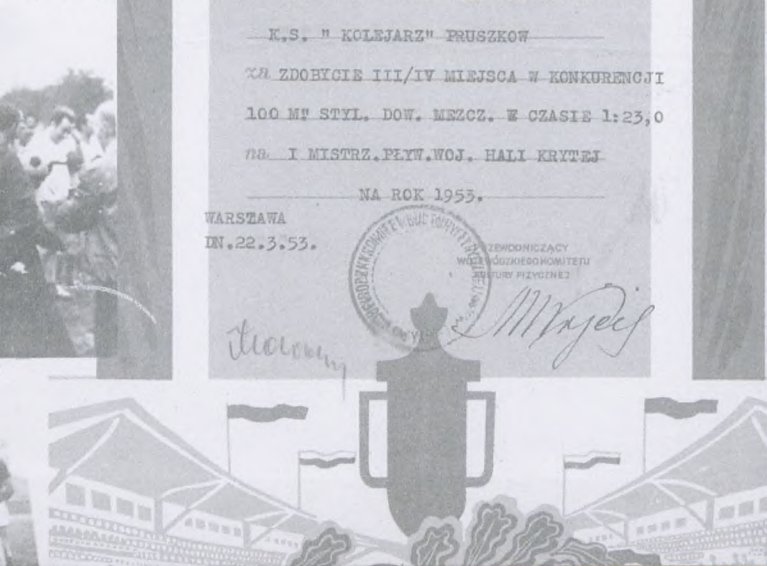
DYPLOM

Ob. K O M A N D O R STANISŁAW _____
 K. S. " K O L E J A R Z " P R U S Z K O W _____
 ZA ZDOBYCIE III/IV MIEJSCA W KONKURENCJI
 100 M P STYL. DOW. MĘZCZ. W CZASIE 1:23,0
 NR. I MISTRZ. PŁYW. WOJ. HALI KRYTEJ _____
 NA ROK 1953. _____

WARSTAWA
DN. 22.3.53.

WYDANIE W WARSZAWIE
KOMITET WOJEWÓDZKI
KULTURY FIZYCZNEJ

Maciej

ISBN 978-83-62144-37-2

9 788362 144372

